

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоретико-практичні аспекти організації обліку та
внутрішнього контролю відділу освіти**

Виконав:

Кас'яненко Анна Сергіївна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Ткаль Ярміла Сергіївна
доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Мазіна Наталія Миколаївна
головний бухгалтер Сумського
національного аграрного університету

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітня програма

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

«Облік і оподаткування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » _____ грудня _____

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кас'яненко Анні Сергіївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-практичні аспекти організації обліку та внутрішнього контролю відділу освіти

2. База практичного дослідження:

Відділ освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області

керівник роботи **Ткаль Ярміла Сергіївна, к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від _____

р. № _____

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 14 березня 2025 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорій «організація обліку», «організація контролю»;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного відділу освіти;

розкрити стан організації обліку і внутрішнього контролю;

визначити особливості методики обліку і внутрішнього контролю у базовому відділі освіти;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і внутрішнього контролю в умовах функціонування досліджуваного відділу освіти;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » грудня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	грудень 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - лютий 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	березень-вересень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - листопад 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	грудень 2024 р. –січень 2025 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	лютий 2025 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-10 березня 2025 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	10-14 березня 2025 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	14 березня 2025 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	12-17 березня 2025 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	18 березня 2025 р.	

Здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем

Анна КАС'ЯНЕНКО

Керівник роботи

Ярміла ТКАЛЬ

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до захисту

Надія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Кас'яненко А.С. Теоретико-практичні аспекти організації обліку та внутрішнього контролю відділу освіти

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми. 2025 р. Рукопис.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню з'ясуванню основних теоретико-практичних аспектів організації обліку та внутрішнього контролю Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області.

Розглянуто нормативне регулювання організації обліку та внутрішнього контролю. Наведено основні теоретико-методичні засади організації обліку та внутрішнього контролю. Досліджено організаційно-інформаційне забезпечення організації обліку та внутрішнього контролю відділу освіти.

За результатами аналізу організації обліку та внутрішнього контролю здійснене узагальнення та досліджено тенденції удосконалення. При дослідженні питань було виявлено, що органи управління освітою виступають ключовими суб'єктами, що відіграють важливу роль у забезпеченні важливих послуг для населення. Таким чином, з'ясовано, що їхня діяльність спрямована на забезпечення належних стандартів, що має величезне значення для громадян.

Також було розглянуто нормативно-правову базу, зазначено, що нормативні документи поділяються на законодавчі (закони, акти, укази, постанови, що регулюють бухгалтерський облік), також виділяють методологічний рівень (внутрішні стандарти, нормативні акти міністерств) та організаційний рівень (робочі документи).

Окрема увага приділена проблемам організації обліку та внутрішнього контролю даного суб'єкта та рекомендаціям щодо їхнього вирішення, теоретичним підходам до дослідження даної проблематики, шляхам до їх врегулювання. Запропоновано можливі шляхи удосконалення організації обліку та внутрішнього контролю даним суб'єктом. У контексті військового конфлікту місце та роль освіти як форми економічної активності були переоцінені. Це зумовлено тим, що складові та пріоритети економічного розвитку суспільства чітко задокументовані в економіці. Освіта має вирішальне значення для економіки знань, яка наразі є основною теоретичною основою політики економічного розвитку, напр. Інтелектуальна складова є основним чинником, що визначає інноваційний шлях розвитку національної економіки. Також було обґрунтовано пріоритетні напрями забезпечення точності та надійності фінансової звітності. Виправлення даних недоліків має призвести до позитивної зміни.

Ключові слова: організація, облік, внутрішній контроль, аналіз, методи, дослідження, бухгалтер.

ABSTRACTS

Kasianenko A.S. Theoretical and Practical Aspects of Organizing Accounting and Internal Control of the Education Department

Master's thesis for a master's degree in specialty 071 "Accounting and Taxation", Sumy National Agrarian University, Sumy. 2025. Manuscript.

The qualification work is devoted to the study of clarifying the main theoretical and practical aspects of the organization of accounting and internal control of the Department of Education of the Krolevets City Council of Krolevets, Sumy region.

The article considers the regulatory framework for the organization of accounting and internal control. The basic theoretical and methodological principles of organization of accounting and internal control are presented. The organizational and informational support of the organization of accounting and internal control of the education department is studied.

The results of the analysis of the organization of accounting and internal control are summarized and trends for improvement are investigated. The study of the issues revealed that education authorities are key actors that play an important role in providing important services to the population. Thus, it was found that their activities are aimed at ensuring proper standards, which is of great importance for citizens.

The regulatory framework was also reviewed, and it was noted that regulatory documents are divided into legislative documents (laws, acts, decrees, resolutions regulating accounting), and the methodological level (internal standards, ministerial regulations) and organizational level (working documents) are also distinguished.

Particular attention is paid to the problems of organization of accounting and internal control of this entity and recommendations for their solution, theoretical approaches to the study of this issue, and ways to resolve them. Possible ways to improve the organization of accounting and internal control of this entity are suggested. In the context of military conflict, the place and role of education as a form of economic activity have been overestimated. This is due to the fact that the components and priorities of economic development of society are clearly documented in the economy. Education is crucial for the knowledge economy, which is currently the main theoretical basis for economic development policy, e.g., the intellectual component is the main factor determining the innovative path of national economic development. Priority areas for ensuring the accuracy and reliability of financial reporting were also substantiated. Correcting these shortcomings should lead to a positive change.

Keywords: organization, accounting, internal control, analysis, methods, research, accountant.

ЗМІСТ

ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	15
1.1 Роль та значення освіти як виду економічної діяльності	15
1.2 Теоретико-методичні аспекти організації обліку діяльності закладів освіти	19
1.3 Особливості здійснення обліку, аналізу та контролю у закладах освіти	23
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ У ВІДДІЛІ ОСВІТИ КРОЛЕВЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ М. КРОЛЕВЕЦЬ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	33
2.1 Організаційно-економічна характеристика відділу освіти	33
2.2 Організація обліку у відділі освіти Кролевецької міської ради	39
2.3 Вдосконалення системи обліку у системі управління відділом освіти	44
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВІДДІЛУ ОСВІТИ	50
3.1 Методика проведення контролю та напрями удосконалення облікових процедур та процедур контролю в бюджетних установах	50
3.2 Документальний супровід внутрішнього контролю в системі управління установою за умов електронного документообігу	58
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Освіта є одним із визначальних чинників соціальної стабільності в суспільстві, ознакою економічної та національної безпеки держави, визначальним чинником зростання матеріального виробництва. Саме тому її розвиток та вдосконалення є важливою передумовою подолання негативних кризових ситуацій в економіці і суспільстві в цілому.

Основним завданням держави в сучасних умовах має бути створення відповідного нормативного й регуляторного середовища, в якому бізнес, громадські організації, будуть зацікавлені у компетентних працівниках, а отже, активніше будуть залучені до фінансування освіти.

Кризовий стан економіки, дефіцит державних ресурсів зумовив функціонування освіти в Україні за принципом обмеженості бюджетного фінансування. В результаті недоотримання фінансових ресурсів, що виділяються державою, застарілістю нормативно-правового забезпечення та механізмів залучення і використання позабюджетних коштів освітня галузь не отримала необхідного розвитку.

В умовах європейської інтеграції України питання щодо поліпшення механізму фінансування освіти, ведення обліку, здійснення аналізу і контролю та якості надання освітніх послуг є надзвичайно актуальними. Ці питання вивчали такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як Акімова О.В. [1], Гевчук А.В. [4], Коновалова К.Т. [8], Коркушко О.Н. [10], Кушнір Л.А. [11], Меліхова Т.О. [13], Пилипенко К.А. [17], Скрипник А.Ю. [21], Хаймінова Ю.В. [22], Хмелюк А.В. [23] та ін.

Надаючи належне цим публікаціям, потрібно звернути увагу на необхідність постійного розвитку наукових поглядів на проблеми організації обліку та внутрішнього контролю освіти, їх орієнтації на зміни у світі, і, зокрема, в українському суспільстві, орієнтації на світові тенденції цивілізованого розвитку. Це зумовило вибір напряму та теми дослідження, її

актуальність та теоретичну і практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Сумського національного аграрного університету та здійснювалась у рамках науково-дослідної теми: «Науково-методичне супроводження облікового процесу формування фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва» (№ держ. реєстр. 0124U001859, 2024-2029 рр.), у межах яких автором обґрунтовані напрями вдосконалення організації обліку та внутрішнього контролю.

Мета дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є розгорнутий аналіз згідно законодавчих, а також практичних аспектів організації обліку та внутрішнього контролю на прикладі Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області. Для досягнення мети були пріоритетні наступні питання:

- провести науковий огляд і систематизацію наявних підходів до уточнення понять та процесів обліку господарських операцій;
- розкрити сутність організації обліку та внутрішнього контролю;
- висвітлити порядок документування у системі організації обліку та внутрішнього контролю;
- оцінити існуючі методики організації обліку та внутрішнього контролю та розробити практичні рекомендації для їх удосконалення з метою задоволення інформаційних потреб користувачів;
- систематизувати наукові підходи та уточнити внутрішню звітність для забезпечення ефективного управління;
- розглянути організаційні аспекти та розробити рекомендації щодо побудови та застосування моделей ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й розв'язання завдань у роботі використовувалися наступні наукові методи: порівняльний підхід до оцінки економічних явищ, аналізу наукової літератури за темою

дослідження, аналізу та синтезу, графічний, систематизація, логічний підхід, узагальнення.

Об'єктом дослідження є теоретико-практичні аспекти організації обліку та внутрішнього контролю Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та науково-практичні аспекти організації обліку та внутрішнього контролю Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області.

Інформаційна база дослідження: наукові статті та науково-методичні матеріали з теми дослідження, фінансова звітність Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області.

Наукова новизна дослідження полягає у вдосконаленні теоретико-практичних аспектів організації обліку та внутрішнього контролю Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження, що визначають наукову новизну роботи, полягають у наступному:

удосконалено:

— теоретичні визначення понять «організація обліку» і «організація внутрішнього контролю» шляхом уточнення та поглиблення їх сутності через врахування в обґрунтованих автором визначеннях цих категорій;

— методичні підходи до моделювання організації обліку та внутрішнього контролю, що, на відміну від існуючих, базуються на поєднанні системного підходу та оптимізації, використання яких у практиці забезпечить формування системи управління;

набули подальшого розвитку:

— наукові підходи до формування сутності системи організації обліку та внутрішнього контролю, зокрема, шляхом впровадження елементів контролю;

— напрями та підходи щодо вдосконалення інформаційного

забезпечення системи організації обліку та внутрішнього контролю за міжнародною системою, враховуючи національні особливості.

Практичне значення одержаних результатів має теоретичне та практичне значення, оскільки вони допоможуть удосконалити організацію обліку та внутрішнього контролю Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області. Запропоновані рекомендації можуть бути використані при подальшому обліковому процесі Відділу освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (м. Суми, 19 листопада 2024 року), Науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства» (м. Харків, 11-13 березня 2025 року).

Публікації. Результати дослідження доповідалися на науково-практичних конференціях. Основні результати дослідження публікувались у двох наукових працях автора, в тому числі 2 тези доповіді.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 68 сторінок, робота містить 8 таблиць, 7 рисунків. Список використаних джерел – 30 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

1.1 Роль та значення освіти як виду економічної діяльності

У контексті військового конфлікту з Україною місце та роль освіти як форми економічної активності були переоцінені. Це зумовлено тим, що складові та пріоритети економічного розвитку суспільства чітко задокументовані в економіці. Освіта має вирішальне значення для економіки знань, яка наразі є основною теоретичною основою політики економічного розвитку, напр. Інтелектуальна складова є основним чинником, що визначає інноваційний шлях розвитку національної економіки.

За часів незалежності України освіта характеризувалася негативними тенденціями та суттєвими зрушеннями у складі освітнього ринку. Останнє – визнання цінності освіти в системі економічних знань як важливої складової постіндустріального розвитку економіки країни та її релокації у глобальну економіку, коли саме знання впливають на її конкурентоспроможність.

Підвищення значення та ролі освіти в соціокультурному розвитку країни та забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки зумовлює необхідність впровадження системи безперервної освіти. Сьогодні базова освіта відповідає за забезпечення конкурентоспроможності працівника на ринку праці лише протягом п'яти років. Як наслідок, підтримання кваліфікації є не лише особистим завданням, але й потребує вдосконалення системи освіти в країні [4].

Як наслідок, просування освіти слід розглядати з точки зору наступного:

- як одиничне утворення, що досліджується окремо, що володіє одиничною ознакою;

- як складову кластеру економіки знань її слід розглядати в комплексі з інформуванням суспільства, здійсненням наукової діяльності, отриманням інновацій та їх впровадженням у практику. Ця посада є найбільш вигідною та продуктивною, оскільки сприяє комплексному підходу до розгляду всіх завдань, які постають у розбудові інноваційної моделі розвитку України..

Освіта розглядається як соціальне явище в різних ракурсах:

1. Освіта – це сукупність знань, які накопичило суспільство.
2. Вважається процедурою, яка має власні ринкові принципи попиту та пропозиції.
3. Освіта - це галузь господарсько-організаційної діяльності, яка також вважається системою освіти..

Процедури ринкової трансформації освіти в Україні пов'язані зі створенням її приватного сектору та реформуванням держави. У дореволюційні часи освіта вважалася бездіальною сферою і була повністю державною.

У традиційній моделі ринкової економіки освіта вважається державною послугою, яку має надавати державний сектор. Як правило, розмір сектору громадських організацій вважається оптимальним через виконання покладених на нього суспільно корисних функцій (сприяння доступності та вільному доступу широких верств населення).

Сучасний погляд на роль держави в освіті змінив спосіб здійснення регуляторних процесів. Сучасні світові економічні процеси відіграють певну роль у поширенні ринкових засад на освітню систему. Освітні заклади в країнах з розвинутою ринковою економікою – це компанії, які спеціалізуються на потребах споживачів, із спеціальною філософією, що відображає ідеальну ринкову модель, у якій учень – споживач, а вчитель – продавець знань [1].

У країнах, які зазнають ринкових змін, комерціалізація освіти здійснюється з метою забезпечення її подальшого виживання під час економічних криз. Беручи до уваги складність точного визначення секторів

економіки України на основі типу власності, важливо визнати, що існує розбіжність щодо величини секторів у зв'язку зі сферою освіти з теоретичної точки зору. Займаючи позицію В.П. Щетиніна, Н.А. Хроменкова та Б.С. Рябушкіна «... приватний сектор освітніх послуг поєднує послуги приватних вищих навчальних закладів, які створюються на приватній власності, з платними послугами державних установ».

І навпаки, вони визначають такі характеристики приватного сектору освіти:

Створення Інтернету дозволило студентам отримати доступ до освітніх ресурсів безкоштовно або за плату.

- спеціалізуватися в сферах, які популярні на ринку праці: надання великої різноманітності курсів і цікавих спеціальностей;

Плата за навчання та фінансування на персональному рівні дають можливість самостійно розподіляти кошти на придбання матеріально-технічних ресурсів, розробку нових програм, створення власної інтелектуальної власності.

Конкурентне середовище, яке склалося між державними та приватними навчальними закладами, зумовлює стрімке зростання популярності останніх, що створює перевагу в діяльності останніх над державним освітнім сектором.

Альтернативою вищеописаній позиції є переконання, що приватний сектор освіти складається з усіх навчальних закладів, створених фізичними або юридичними особами та які надають грошові освітні послуги.

Афанас'єва І.І. вважає, що першопричиною поділу освіти на галузі економіки є спосіб фінансування. Вони вважають, що якщо університет фінансується більш ніж на 50 відсотків з державного або муніципального бюджету, він вважається державним вищим навчальним закладом. Якщо фінансування надходить із більш ніж 50 відсотків коштів фізичних або юридичних осіб, то це вважається приватним сектором [2].

Формування недержавного сектора економіки здійснюється шляхом реформування відносин власності (приватизації) та підприємницької

поведінки. Однак у рідкісних випадках допускається досить розширена ідея

I. Каленюк описує приватизацію освіти як процес делегування організації та фінансування освітньої діяльності приватним структурам. Серед можливих моделей приватизації: передача власності державних установ у приватну власність; зміни складу державного та приватного секторів без реформування інститутів; розвиток приватного фінансування та державного контролю.

Формування недержавного сектора економіки здійснюється шляхом реформування відносин власності (приватизації) та підприємницької поведінки. Однак іноді це допустимо.

На нашу думку, якщо не можна погодитися з таким тлумаченням приватизації (хоча воно і суперечить чинному приватизаційному законодавству), виходячи з підходів, які застосовуються в розвинутих країнах з ринковою економікою і не зазнали суттєвих змін у сфері відносин власності, вважаємо віднесення до неї способу створення приватних навчальних закладів, власності має заперечення.

Збільшення приватного фінансування освіти, на наш погляд, є не процесом приватизації, а скоріше комерціалізацією освіти, яка не передбачає зміни власності. Слід відзначити статистичні результати реформування відносин власності в економіці України. Якщо приватизаційні процеси були звичайним явищем, то унікальним аспектом становлення недержавного сектору в освіті стало зростання поширеності підприємницької поведінки. Якщо загальна кількість освітніх організацій, залучених до статистичного звіту про первинні фінансові характеристики різних типів організацій, становила понад 2,4 млн. од., відсоток приватизованих підприємств становив лише 0,7%, а загальний дохід від реалізації – 0,5% [7].

Незважаючи на зростання значення економіки знань у розвитку національної економіки, на практиці об'єкти інтелектуальної власності досі не отримали належної оцінки. Оцінка процесів реформування відносин власності в освітній галузі демонструє, що хоча її послуги мають суспільне

значення, а їх надання має відповідати принципам соціальної справедливості та бути доступним для широких верств населення незалежно від їх майнового стану, у цій сфері недержавний сектор значно збільшився. На відміну від усієї економіки країни, яка була здебільшого приватизована, освітній сектор у внутрішній Україні в основному очолювали підприємці.

1.2 Теоретико-методичні аспекти організації обліку діяльності закладів освіти

Спрямованість і цільова реалізація інформаційної функції сприяє легітимності потенційних альтернативних рішень щодо управління керівником закладу освіти. Під час реалізації цієї функції необхідно враховувати обсяг і суть інформаційних вимог фінансового менеджменту; сформовані зовнішні та внутрішні джерела інформації, які задовольняють цим вимогам, повинні бути піддані моніторингу, а також повинна проводитися постійна оцінка фінансового стану установи. Виявлено, що результати реалізації цієї функції в першу чергу залежать від того, наскільки сучасні ІТ-системи та інструменти у фінансово-економічній сфері підвищують ефективність управлінських рішень. забезпечення реалізації управлінських рішень та ефективне управління всією фінансовою діяльністю керівника установи в першу чергу залежить від результатів процесу планування як фінансово-господарської діяльності установи в цілому.

Щодо специфічних функцій сфери управління освітою, зокрема фінансово-господарської діяльності керівника закладу (функції фінансового менеджменту як специфічного рівня управління), то вони зведені нами в таблицю 1.1.

Як зазначалося раніше, одним із обов'язків фінансового менеджменту як частини системи менеджменту в установі є впровадження сучасних ІТ-систем та інструментів, які підвищують ефективність фінансово-економічних рішень.

Таблиця 1.1 – Мета діяльності навчальних закладів відділу

№ з/п	Функції	Реалізація
1	Управління активами закладу	Виявлення реальної потреби в окремих видах активів, визначення їх суми в цілому, оптимізація складу активів з позицій ефективності комплексного їх використання, вибір ефективних форм і джерел їх фінансування тощо
2	Управління грошовими потоками в закладі	Формування вхідних і вихідних потоків коштів закладу, їх синхронізація за обсягом в часі по окремих майбутніх періодах, ефективне використання залишку тимчасово вільних грошових активів тощо
3	Управління фінансовими ризиками в межах діяльності закладу	Виявляються фінансові ризики, здійснюється оцінювання цих ризиків і обсяг можливих фінансових втрат, формується система заходів з мінімізації фінансових ризиків, діагностується їх рівень, розробляються механізми антикризового фінансового управління закладом тощо
4	Управління інвестиціями	Визначення напрямів інвестиційної діяльності, оцінюється інвестиційна привабливість проєктів і фінансових інструментів їх відбору, формування програм фінансових інвестицій тощо
5	Управління капіталом закладу	Визначається загальна потреба в капіталі закладу для фінансування його діяльності, оптимізується його використання, розробляється система заходів з рефінансування капіталу в найефективніші види активів

**Джерело: складено автором на основі джерел [11]*

Крім того, впровадження сучасних методів управління є частиною наукового управління школою. Це вимагає від керівників закладів високої підготовленості до розширення спектру функцій управління освітою та їх реалізації в сучасних умовах соціально-економічних відносин.

На сьогодні існує багато проблем, які суттєво перешкоджають ефективній реалізації функцій фінансового менеджменту в діяльності навчального закладу, однією з яких є неузгодженість трактування та формулювання функцій фінансового менеджменту, що відображає послідовність універсального циклу управління.

Виявлено, що фінанси закладу регулюються певним механізмом, який

включає комплекс складових, що регулюють порядок розробки та реалізації фінансових рішень щодо фінансів закладу освіти, а саме:

- державні закони, що регулюють та контролюють фінансову діяльність вищих навчальних закладів (чинне законодавство та нормативні акти);
- ринковий механізм регулювання фінансової діяльності закладів (стан освітніх ринків);
- внутрішні нормативні акти, що регулюють окремі аспекти їх діяльності (статут установи, внутрішні документи, що регламентують економіку тощо), управління фінансами установи (зовнішні та внутрішні джерела інформації, а також фінансові методи) (планування, прогнозування, кредитування, самофінансування, оподаткування, орендна плата, розрахунки) [12].

Результати дослідження стану освітнього менеджменту в контексті інтеграції до європейського та світового освітніх просторів як педагогічної проблеми показали, що характерною рисою впровадження фінансового менеджменту є інноваційно-креативний підхід до розробки освітньої політики щодо стратегічного управління розвитком навчального закладу. У науково-практичному аспекті об'єктами реалізації функцій освітнього менеджменту вважають передусім установу в цілому або напрями її професійної діяльності (науково-методичну, навчально-виховну, організаційно-планову, контрольню-аналітичну тощо), що узгоджуються з функціональними напрямками традиційного стратегічного управління школою.

Це пов'язано зі стереотипами управлінського мислення, коли зв'язок між цілісністю, блоками та компонентами освітнього менеджменту не визнається менеджерами як природний результат якостей, що утворюють чітку цілісність зв'язаних компонентів. З філософської точки зору, саме ця цілісність визначає єдиність системи управління з середовищем, яке є організаційним компонентом системи вищого рівня (системи освіти) і

залежить від нього.

Необхідність сталого системного розвитку навчальних закладів у контексті формування загальноєвропейського освітнього простору та соціально-ринкових відносин не завжди позитивно сприймається залежними від нього – існує неузгодженість у загальному розумінні підходів і методів, а також визначення та процедури трансформації. Причинами цієї невідповідності є передусім складність соціально-економічної системи та відсутність визначеного пріоритету розвитку освіти [14].

Питання управління освітою, які виникають у діяльності керівників навчальних закладів, розглядаються як різного масштабу та рівня (типово управлінського характеру, як академічного, так і інституційного, а також відомчого). У цілому освітній менеджмент характеризується процедурами, які мають ієрархічний характер.

Це означає, що процес управління фінансово-економічною сферою діяльності навчального закладу також слід розглядати як ієрархічну структуру. За цих обставин вищезазначеними функціями фінансового менеджменту є: аналіз інформації, мотиваційні цілі, планування, організація та контроль. Ці функції має виконувати структурована група учасників, яка розробляє та реалізує фінансові проекти чи ініціативи.

Методика формалізації та відображення фінансових відносин у сучасних закладах освіти є оновленим ресурсом для реалізації стратегій розвитку на основі технологічних інновацій, зокрема бюджетної сфери закладів освіти, зокрема здійснення фінансово-господарської діяльності їх керівників. Було виявлено, що неодмінною складовою фінансового менеджменту є бухгалтерський облік, який демонструє шаблон рутинних операцій.

Виконання цих операцій залежить від обробки великих обсягів фінансово-економічної інформації, загальний результат виконання цих операцій використовується керівником навчального закладу під час прийняття управлінських рішень.

Ефективність реалізації цих рішень, зокрема у фінансово-економічній сфері, залежить від надійності об'єкта, об'єктивності та оперативності щодо консолідації даних. Як функція фінансового менеджменту, бухгалтерський облік перетворився на складний шлях, який включав численні етапи: були проведені дослідження питань, пов'язаних з теорією бухгалтерського обліку, ці питання стосувалися як виробництва апаратних засобів, так і програмних технологій, були створені електронні банки даних і таблиці даних, і відбулося широке впровадження технологічних інновацій [16].

Проте бюджетні установи, зокрема заклади освіти, все ще потребують особливої уваги та цілеспрямованих кроків у фінансово-економічному спрямуванні їх діяльності. Одним із першочергових обов'язків у цьому напрямку є створення нових, якісних фінансово-економічних зв'язків, а саме:

- визначення загального механізму їх дії та внутрішнього складу, тематики конкретних зв'язків і принципів їх створення;
- створення методики розрахунку витрат бюджетних установ та нормативу оплати.

1.3 Особливості здійснення обліку, аналізу та контролю у закладах освіти

Актуальність дослідження питань бухгалтерського обліку в бюджетних установах, якими є державні навчальні заклади, посилюється тим, що уповільнення та непослідовність просування України до ринкових реформ зумовлено, насамперед, недооцінкою важливості та необхідності впровадження структурних складових економіки знань. Правові принципи, які регулюють регулювання, організацію, бюджетування та звітність, випливають із Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні". Теорія бюджетного обліку пережила значну еволюцію від вирішення проблеми, до освоєння нової проблеми, до створення наукового потенціалу, що пов'язано з ефективністю дослідження та розробки цієї проблеми в сучасності. Так, бюджетний облік і звітність дотримуються

таких принципів: – законність (звітність має здійснюватися за правилами та процедурами, визначеними законодавчими та нормативними документами); – надійність (точне відображення фінансових операцій у бухгалтерському обліку держави відповідно до вимог відповідних правових норм); – Повнота (всі заходи з виконання бюджету підлягають реєстрації рахунків у системі бухгалтерського обліку без винятку. Процес фінансової звітності повинен включати всю інформацію щодо фактичних результатів операцій відділів державного казначейства, ця інформація може вплинути на рішення, які приймаються на її основі. Повнота та достовірність бухгалтерського обліку залежить від політики та процедур бухгалтерської організації, ці правила забезпечують дотримання всіх правил бухгалтерського обліку та будь-які відхилення ведеться облік з правил, оцінюються реальні операції, події та ситуації. - оперативність (час виконання бюджетів документується в бухгалтерському обліку в процесі здійснення платежів, що пов'язано з касовим методом обліку); - суттєвість (фінансові звіти повинні містити всю необхідну інформацію, яка допомагає особам, які приймають рішення); - релевантність (корисність інформації для підготовки та управління рішеннями); Відкритість (фінансові звіти мають бути достатньо детальними та відкритими, щоб допускати неоднозначність, операції мають бути детально пояснені в примітках);

- самостійність (роки фінансово-бюджетного поділу); своєчасність (своєчасне забезпечення органів законодавчої та виконавчої влади інформацією);

- Безперервність (вартість активів визначається способом їх оцінки, виходячи з того, що виконання бюджету є послідовним);

- консолідація (складання зведеної фінансової інформації щодо всього виконання бюджету в системі Державного казначейства України, у тому числі за структурними підрозділами та управліннями категорії бюджет, крім збалансування системи) тощо [22].

Тепер необхідно визначити асоціацію між термінами.

також розглянуто «бухгалтерський облік у бюджетних установах» та «бюджетний облік», останній з яких вважається найважливішою складовою бюджетного обліку, його значення, зміст та методологічні засади. Визначення меж предмета бухгалтерського обліку, на нашу думку, має виходити з концептуальних основ бухгалтерського обліку, оскільки воно стосується управління знаннями в контексті освітнього ринку та функціональних обов'язків його в системі освіти. Як наслідок, бухгалтерський облік у бюджетних установах є складовою частиною системи бухгалтерського обліку, яка також є складовою фінансово-економічної системи.

Ломонос О.Ю. вважає, що об'єктами обліку в бюджетній сфері є насамперед:

- фінансування конкретного проекту, яке спрямоване на забезпечення його успіху.
- витрати, пов'язані з кошторисом, що документально підтверджено в кошторисі та вартості витрачених матеріалів (матеріалів, палива, медикаментів тощо), поряд з іншими витратами.
- загальний обсяг фактичних видатків за категоріями бюджету та видами потреби;
- розрахунки, пов'язані з діяльністю бюджетної сфери (податки, збори та договори з бюджетом, а також векселі та облігації щодо коштів, отриманих на здійснення витрат, зазначених у кошторисі) [23].

У зв'язку з цим об'єкти обліку в бюджетних установах є частиною більших об'єктів обліку. Аналіз фундаментальної мети та значення бухгалтерського обліку в бюджетних установах можна посилити за допомогою спеціальної літератури, яка безпосередньо стосується створення бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

Рукавіцина Н. та Хмелюк А. вважають, що бухгалтерський облік бюджетних установ є репрезентативним для виконання бюджету через наступний процес: доходи, видатки, бюджетні кошти, пов'язані з діяльністю,

яка передбачена та санкціонована бюджетом, фонди, резерви та рахунки, що створюються в процесі виконання бюджету, касові видатки за бюджетом та виконання бюджету [24].

Предметом бухгалтерського обліку в бюджетних установах є фінанси державного бюджету та бюджетів усіх рівнів бюджетної системи, порядок розрахунку результатів виконання кошторису тощо, діяльність бюджетної організації, спрямована на виконання обов'язків держави.

Метою бухгалтерського обліку в бюджетних установах є облік доходів і видатків як загального, так і спеціального фондів, а також коштів і резервів, що утворюються в бюджетах у процесі їх виконання. Крім того, установа повинна мати розрахункову касу та видатки на утримання бюджетної установи. Крім того, установа повинна мати залишок готівки на поточному рахунку в банку, а також матеріальну цінність для установи.

Деякі автори вживають слова «облік у бюджетних установах» та «бюджетний облік» як синоніми, оскільки після визначення предмета та об'єктів бухгалтерського обліку в бюджетних установах описуються функції бюджетного обліку. Інші спеціалісти (І. Ватуля, М. Ватуля, З. Левченко) акцентують увагу на особливостях організації бухгалтерського обліку в установах бюджетної сфери, оперуючи лише поняттям «бюджетний облік». Вони визнають, що організації та установи, які утримуються державою на бюджеті, мають систему бюджетного обліку та облік видатків і бюджету.

Антонова Ю. та Хмелик А. зневажливо ігнорують теоретичні основи бухгалтерського обліку в бюджетних установах, наводячи лише основні нормативно-правові документи, які мають відношення до процесу організації та ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах [26].

Бюджетний облік - це процес витрачання бюджету та обліку доходів.

- доходи, витрати та бюджет капіталу від імені організації;
- фінансування передбачених і затверджених видатків у бюджеті;
- гроші, кошти та розрахунки, пов'язані з виконанням бюджетів.
- Фактична касова оплата бюджетів і кошторисів доходів, пов'язаних з

бюджетними установами;

- результати виконання бюджету тощо.

Бюджетний облік – це спосіб контролю за наявністю та рухом бюджетів, вона впливає з прийнятих принципів міжнародних фінансів і функціонує як інформаційна система для менеджерів. Результатом бюджетного обліку є створення звітів, які описують виконання бюджетів і кошториси видатків і доходів, необхідні для управління школою.

Розглядаючи тему бюджетного обліку, ми вважаємо, що необхідно виходити з того, що бюджетний облік є практичним заняттям, а також наукою. Темою бюджетного обліку, з точки зору практичності, є стан справ у державному та місцевих бюджетах. Тема бюджетного обліку, як галузі науки, є спеціальним знанням про принципи, методи та форми бюджетного обліку.

На основі методу діалектичного матеріалізму бухгалтерський облік фінансів розробив методи і прийоми. Метод бюджетного обліку - це сукупність методів і прийомів, які використовуються для отримання інформації про витрачання бюджетів. Серед них: документація та інвентар; оцінка та калькуляція; рахунки та подвійний запис; баланс і звітність і т. д. Проте основним методом бюджетного обліку є метод, який вивчає всі бюджетні явища і факти у взаємозв'язку між собою, їх взаємозв'язку і розвитку функцій управління фінансами.

Для того, щоб навчальні заклади могли виконувати свої обов'язки, визначені їхніми положеннями чи статутами, вони спочатку вимагають плану, який визначає доходи, які вони мають право отримати протягом бюджетного періоду, та витрати, пов'язані з утриманням закладів. Ці потреби мають бути задоволені для забезпечення повноважень установ. Номер статті Із загальної кількості 228 задіяно в процесі складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторису закладів, кошторис закладів освіти є первинним плановим документом закладів на бюджетний період, надає повноваження щодо отримання доходів та їх розподілу між закладами з метою взяття бюджетних зобов'язань та оплати послуг закладу.

Кошторис складається з двох окремих кошторисів.

1. Загальний фонд (надходження загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною характеристикою видатків бюджету на виконання бюджетною установою основних функцій);

2. Спеціальний фонд (надходження спеціального фонду бюджету на цільове призначення та розподіл цих надходжень за повним господарським складом видатків бюджету для здійснення відповідних видатків відповідно до закону, а також для здійснення першочергових заходів щодо виконання основної функції установи) [30].

Проте ми вважаємо за необхідне розглядати оцінку доходів і витрат закладів освіти в контексті міжнародного стандарту управління освітою в державному секторі. Питаннями пріоритетного моніторингу в управлінні державною діяльністю (включаючи навчальні заклади державної власності) є: кошти, отримані від неінтерактивних операцій (податки, трансферти, списання боргів, взяті на себе зобов'язання, гранти, штрафи, спадщина, подарунки, товари та послуги); гроші, отримані від інтерактивних операцій (лізинг, отримання відсотків, продаж товарів, послуг і готової продукції). В Україні показник доходів бюджетних установ, у тому числі навчальних закладів, регулюється Бюджетним кодексом України. ВКУ вважає, що доходи суб'єктів господарювання державного сектору отримують від прямих і непрямих продажів, обидва з яких вважаються доходом. Проте щодо аналітичного обліку джерел фінансування державних навчальних закладів необхідно звернути увагу на спеціальні рахунки 7 класу «Доходи». Також доцільно додати субрахунки аналітичного обліку згідно з чинним БКУ.

Крім того, на субрахунку 713 ведуться спеціальні бюджетні кошти, призначені для реалізації програм, які за своїм характером також є доходами. За результатами аналітичного обліку джерел фінансування фінансів закладів освіти складається фінансова звітність закладів освіти. Тому їхня фінансова стійкість залежить від точності та актуальності обліку всіх видів доходів установ. Але для реалізації всіх функцій школи потрібен не тільки дохід.

Також важливим є раціональний розподіл і використання отриманих і зароблених коштів. Порядок обліку видатків, пов'язаних з навчальними закладами (видатків, видатків), регламентується Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетної установи, а первинні вимоги до ведення бухгалтерського обліку та звітності перераховані в БКУ:

- розпорядники бюджетних коштів дотримуються встановлених Державною казначейською службою України правил ведення бухгалтерського обліку, всі видатки включаються до валових показників незалежно від того, передбачено чи ні бюджетними коштами взаємозалік цих показників;

- усі витрати повинні бути зареєстровані в хронологічному порядку на рахунках.

- усі бухгалтерські записи повинні бути записані.

Витрати навчальних закладів розподіляються між:

1. За грошовими видатками капітальні та поточні: капітальні та поточні.

2. Залежно від джерел фінансування: видатки загального та спеціального фондів.

3. Залежно від ступеня авансування бюджетних коштів: касові (сплачені та нараховані) та фактичні (сплачені, але не нараховані).

4. Компенсовані (оплата за товари або послуги) і безкомпенсаційні або односторонні (заробітна плата, продукти харчування або ліки).

Облік видатків (видатків) закладів освіти ведеться за методикою з використанням рахунків з 8 класу, на яких: 80 видатки загального фонду, 81 видатки спеціального фонду, 82 витрати виробництва. Вважаємо, що аналітичний облік витрат, пов'язаних з діяльністю навчального закладу, також заслуговує на увагу.

Крім того, статтею 11 БКУ [3] визначено, що поняття ефективності та результативності – це прагнення досягти цілей національної системи цінностей і завдань економічного розвитку з використанням найменших

бюджетних коштів і отримання найбільшого результату за рахунок коштів, визначених бюджетом.

Крім того, важливою складовою пропозицій у роботі є надання більшої самостійності закладам освіти щодо формування витрат (звісно, згідно з нормами чинного законодавства). Проте навчальні заклади повинні не лише використовувати ці кошти, а й ефективно ними розпоряджатися для досягнення поставлених перед ними цілей.

Як наслідок, для освітніх організацій існує нагальна потреба скоротити витрати, що, на нашу думку, може бути досягнуто шляхом: У цій таблиці задокументовано розподіл витрат по всьому університету та витрат окремих підрозділів.

Процес відкриття нового банківського рахунку включає такі служби: науково-дослідні лабораторії, бібліотеку, спортивні комплекси, культурно-мистецькі центри, адміністративно-господарські підрозділи, видавничі відділи. – нагляд за раціональним використанням фінансових ресурсів (внутрішній рівень нагляду).

Спеціальні рахунки, які є індивідуальними для кожного керівника, полегшують як облік, так і формування фінансової відповідальності щодо розподілу ресурсів між керівниками та підтримки прийняття рішень грошима на кожному рівні управління. Центральний рахунок – це набір рахунків, які є спеціальними і закріплені за кожним директором школи. На кожна сферу діяльності керівник повинен мати власні кошти та повноваження на використання фінансово розподіленої частини ресурсів.

Кошти, передбачені для бюджету навчального закладу, розподіляються, як правило, згідно з протоколом, який затверджується радою закладу. Воно походить від концепції оплати праці за результатами праці. Після ведення бухгалтерського обліку невід’ємною складовою фінансового менеджменту є фінансовий аналіз, який є процедурою дослідження фінансового стану та первинних результатів фінансової діяльності установи з метою оцінки макроекономічного розвитку країни та розвитку освітньої

галузі.

У теорії фінансового менеджменту залежно від використовуваних підходів виділяють такі основні системи фінансового аналізу: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз тенденцій та інтегральний аналіз.

Фінансове планування – це процес створення фінансової системи із запланованими (звичайними) показниками, які допоможуть установі мати необхідні фінансові ресурси та підвищать ефективність її фінансових зусиль у майбутньому. Планування фінансів є похідним від використання трьох основних систем [29]:

1. Прогнозування грошової активності;
2. Сучасна практика фінансового планування;
3. Планування фінансової діяльності в експлуатації.

Внутрішні джерела інформації, такі як бюджети, використовуються для оцінки фінансового стану установи, ця інформація потім використовується для створення бази для аналізу, прогнозування, планування та управління фінансами установи.

Ця категорія включає показники існуючих методів звітності (балансовий звіт, фінансовий звіт, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансових звітів). Показники управлінського обліку – це комерційна інформація, яка відома лише фінансовим менеджерам.

Ці показники використовуються ними для оцінки ефективності поточної фінансової діяльності та формування фінансової стратегії та політики щодо окремих аспектів фінансового розвитку підприємства.

Внутрішній фінансовий контроль – це процедура, організована в установі з метою оцінки ефективності впровадження та забезпечення виконання всіх рішень щодо фінансової діяльності з метою запобігання банкрутству та підтримки фінансової стратегії. Його можливості включають виявлення відхилень, спостереження за симптомами, діагностику

захворювання, створення рішень і коригування цілей.

У загальній системі управління, організованої як школа, одним із найвидатніших її блоків є фінансовий контроль. Фінансовий контролінг – це система управління фінансами, яка зосереджена на найважливіших напрямках фінансової діяльності підприємства, виявляє будь-які відхилення від прогнозованих результатів і приймає рішення оперативного характеру, які забезпечують нормальну роботу підприємства.

У створенні системи управління фінансами в навчальних закладах задіяно вісім принципів. Основні принципи включають своєчасність, гнучкість, послідовність та ефективність, а також підпорядкованість інституційній фінансовій стратегії. Процес фінансового контролю на підприємстві складається з таких основних етапів:

1. Визначення об'єкта контролю.
 2. Визначення видів та обсягу контролю.
 3. Формування системи пріоритетів щодо контрольованих показників.
 4. Створення системи стандартизованого кількісного контролю.
- Створення системи опитування метрик, пов'язаних з фінансовим наглядом.
5. Створення системи усунення розбіжностей у метриках.

У результаті система фінансового моніторингу вважається розвиненим механізмом, який здійснює постійний моніторинг показників, що контролюються, розраховує величину відхилення від прогнозованих результатів та визначає причину відхилення.

Крім того, управління витратами здійснюється через діяльність людей. Ті, хто бере участь в управлінні, повинні нести відповідальність за життєздатність конкретних витрат.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ У ВІДДІЛІ ОСВІТИ КРОЛЕВЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ М. КРОЛЕВЕЦЬ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Організаційно-економічна характеристика відділу освіти

Відділ освіти Кролевецької міської ради Сумської області є структурним підрозділом місцевого самоврядування, який відповідає за управління та координацію освітніх ініціатив Кролевецької громади.

Дата створення: 27 листопада 2017 року.

Код ЄДРПОУ: 41761455.

Юридична адреса: вул. Франка, буд. 8, м. Кролевець Сумської обл.41300.

Керівник: Масалига Станіслав Вікторович.

Відділ освіти відповідає за реалізацію державної політики щодо освіти на території Кролевецької громади, це забезпечує доступність та якість освіти, а також впровадження освітніх реформ та інновацій. фінансові показники свідчать про витрати, пов'язані з утриманням та розширенням освітньої інфраструктури громади.

Телефон: +38 (054) 539-55-42.

Електронна пошта: otgkrolosvita@ukr.net

Офіційний веб-сайт: <https://otgkrolosvita.gov.ua/>

Відповідно до статей 2, 4, 6, 7 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Кролевецька міська рада прийняла рішення про об'єднання територіальних громад міста Кролевець, сіл Грузьке, Мостище, Тарасівка Грузчанської громадської ради, а також сіл Реутин, Артюхове, Боцманів Реутинської громадської ради. Усі ці громади входили до міської громади міста Кролевець. Відділ освіти Кролевецької міської ради

виділив кошти на навчальні заклади та програми громади.

Аналіз фінансових показників за 2021-2023 роки дає змогу оцінити тенденції фінансування, рівень видатків, ефективність використання бюджету та фінансову стійкість закладу.

Оскільки освіта є невід’ємною частиною діяльності громади, розуміння фінансового стану цього відділу має вирішальне значення для створення майбутніх стратегій розвитку. Доходи та витрати стабільно зростають, але у 2023 році дефіцит бюджету значно зростає. Це може бути викликано інфляцією витрат, підвищенням заробітної плати, підвищенням тарифів на комунальні послуги та необхідністю фінансування нових освітніх програм.

Різниця доходів і витрат у 2023 році (-5 359 160 грн.) вважається значною, що зумовлює необхідність реалізації стратегії бюджетної збалансованості. Заробітна плата є основною вартістю витрат, але її частка зменшується зі зростанням вартості комунальних послуг.

Це може бути викликано підвищенням тарифів і енергетичною кризою. Також зросли витрати на бізнес, що може свідчити про модернізацію та оновлення навчальних закладів. Відхилення є наслідком поступового зміщення структури фінансування бюджету між різними категоріями видатків.

Таблиця 2.1 – Динаміка доходів і витрат, 2021-2023 роки

Рік	Доходи (грн)	Витрати (грн)	Дефіцит/Профіцит (грн)	Відхилення (грн)
2021	182,698,875	183,264,021	-565,146	-
2022	184,194,332	184,740,195	-545,863	+19,283
2023	189,178,695	195,083,718	-5,905,023	-5,359,160

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

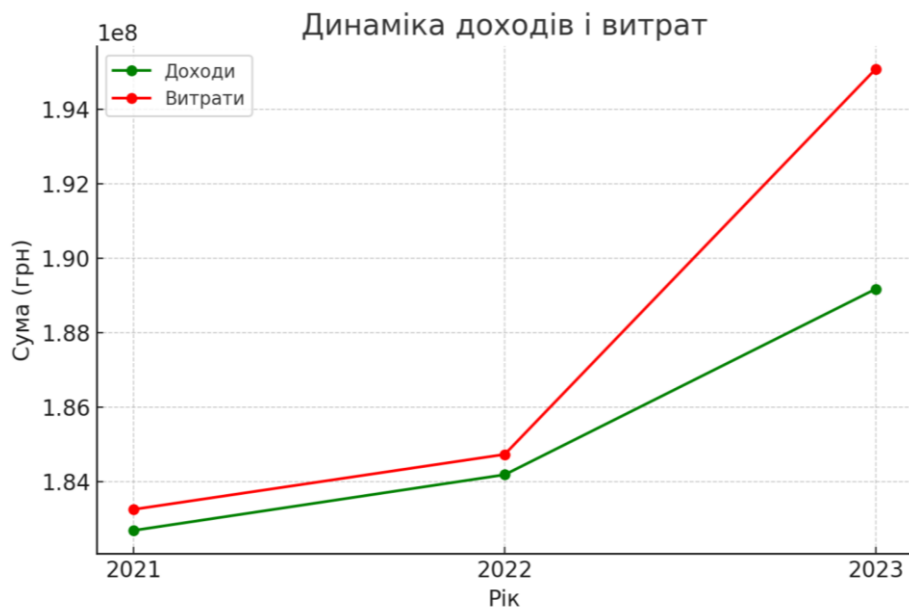

Рисунок 2.1 – Динаміка доходів і витрат, 2021-2023 роки

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

Доходи та витрати стабільно зростають, але у 2023 році дефіцит бюджету значно зросте. Це може бути викликано інфляцією витрат, підвищенням заробітної плати, підвищенням тарифів на комунальні послуги та необхідністю фінансування нових освітніх програм. Різниця доходів і витрат у 2023 році (-5 359 160 грн.) вважається значною, що зумовлює необхідність реалізації стратегії бюджетної збалансованості.

Таблиця 2.2 – Основні статті витрат, 2021-2023 роки

Рік	Заробітна плата (%)	Комунальні витрати (%)	Господарські витрати (%)	Інші витрати (%)	Відхилення (%)
2021	85	7	5	3	-
2022	83	8	6	3	+1
2023	82	9	6	3	+1

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

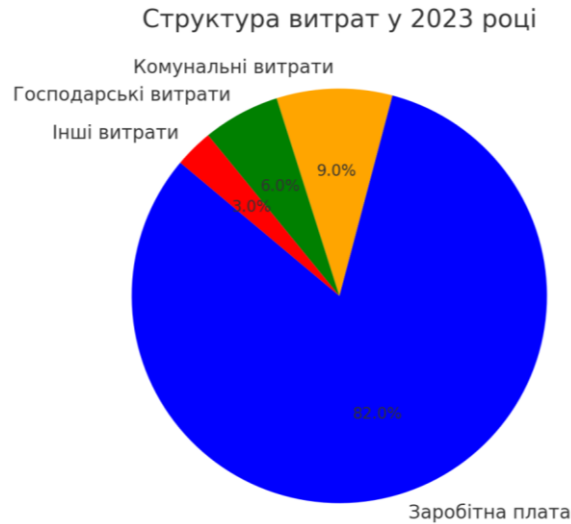

Рисунок 2.2 – Основні статті витрат, 2021-2023 роки

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

Заробітна плата є основною вартістю витрат, але її частка зменшується зі зростанням вартості комунальних послуг. Це може бути викликано підвищенням тарифів і енергетичною кризою. Також зросли витрати на бізнес, що може свідчити про модернізацію та оновлення навчальних закладів. Відхилення є наслідком поступового зміщення структури фінансування бюджету між різними категоріями видатків.

Таблиця 2.3 – Капітальні інвестиції, 2021-2023 роки

Рік	Інвестиції у основні засоби (грн)	Інвестиції в інші активи (грн)	Загальна сума (грн)	Відхилення (грн)
2021	7,977,406	1,347,433	9,324,839	-
2022	10,419,771	5,527,665	15,947,436	+6,622,597
2023	10,419,771	5,527,665	15,947,436	0

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

Рисунок 2.3 –Капітальні інвестиції, 2021-2023 роки

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

У 2022 році суттєво зростуть капітальні видатки (+6 622 597 грн), це може бути зумовлено впровадженням нових інфраструктурних проектів. У 2023 році обсяги капітальних інвестицій залишаться незмінними, що може означати завершення значних проектів або брак фінансування нових ініціатив.

Таблиця 2.4 – Грошові залишки та заборгованість, 2021-2023 роки

Рік	Залишок коштів на початок року (грн)	Залишок коштів на кінець року (грн)	Поточна заборгованість (грн)	Відхилення (грн)
2021	407,598	531,867	242,102	-
2022	531,867	615,480	131,871	+83,613
2023	615,480	836,613	131,871	+221,133

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області*

Рисунок 2.4 – Грошові залишки та заборгованість, 2021-2023 роки

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності відділу освіти Крелевецької міської ради Сумської області*

Спостерігається зростання рівноваги коштів на рахунках установи. Це говорить про більш ефективне управління фінансами. Проте поточний борг у 2022-2023 роках становив 131 871, що може свідчити про відсутність контролю за борг.

У результаті загальні фінансові показники виглядають стабільними, але значне збільшення дефіциту бюджету в 2023 році вимагає додаткового аналізу та пошуку шляхів скорочення витрат. Витрати на комунальні послуги та капітал зростають, це вимагає ретельного планування з метою забезпечення довгострокової життєздатності освітнього сектору. Пропозиції: збільшити фінансування шляхом участі в державних та міжнародних програмах, що сприяють енергозбереженню та зниженню витрат; вжити заходів щодо зниження вартості енергії шляхом реалізації стратегії енергозбереження; підвищення ефективності бюджету шляхом використання програм фінансової стабільності та контролю за зростанням бюджетного дефіциту.

2.2 Організація обліку у відділі освіти Кролевецької міської ради

Створення органу управління освітою як юридичної особи та визначення його головним розпорядником коштів дає змогу організувати облік та фінансування. Це постановлено частиною п'ятою статті 22 Бюджетного кодексу України. Головний розпорядник бюджетних коштів забезпечує організацію бухгалтерського обліку, складання фінансової та бюджетної звітності та ведення бухгалтерського обліку відповідно до законодавства.

Основним нормативно-правовим актом, що визначає принципи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Частина перша, третя та восьма статті 8 цього Закону встановлюють ряд вимог, яким повинен відповідати УЕО: бухгалтерський облік підприємства повинен вестися безперервно з моменту реєстрації до його ліквідації. Організація бухгалтерського обліку в УАО покладається на керівництво УАО.

Особу, відповідальну за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення обліку всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом трьох років, але не менше трьох років, несе голова ОУ.

Крім того, доручено начальнику відділу освіти Кролевецької міської ради створити необхідні умови для належного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити взяття на облік усіх працівників відділу та закладів, які перебувають у підпорядкуванні, та подання первинних документів у встановленому порядку.

Для забезпечення бухгалтерського обліку УАТ має самостійно обрати відповідну форму організації. Це регулюється частиною четвертою статті 8, яка міститься в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». До штатного розпису ОУО передбачити посаду

головного спеціаліста, на якого буде покладено ведення бухгалтерського обліку.

Це правило зазначено в абзаці другому частини четвертої статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Бухгалтер або інший відповідальний за ведення бухгалтерського обліку визначається розпорядженням начальника відділу освіти Кролевецької міської ради. Повноваження цієї особи обмежені частиною сьомою статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Дотримується єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, визначених НП(С)БО, складання та подання фінансової звітності відповідно до визначених термінів; полегшує контроль за відображенням усіх господарських операцій, що відбуваються в бухгалтерському обліку.

Бере участь у створенні матеріалів щодо нестач та відшкодування збитків, завданих нестачами, розкраданнями та псуванням майна. Це полегшує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділах та інших окремих підрозділах підприємства.

Організація бухгалтерського обліку у відділі освіти Кролевецької міської ради є незалежною від виконавчого органу та інших організацій і базується на Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актах щодо ведення бухгалтерського обліку за погодженням з власником або уповноваженою особою. Ці документи узгоджуються з документами Фонду.

Політика щодо рахунків є частиною системи бюджетного обліку. У зв'язку з цим організація бухгалтерського обліку пов'язана з розробкою Положення про бухгалтерський облік та організацією бухгалтерського обліку бюджетної установи. Це правило санкціоновано начальником відділу освіти Кролевецької міської ради. Облікова політика суб'єкта державного сектору визначається формальним документом, який описує методи оцінки, обліку та процедури, яких необхідно дотримуватися при організації бухгалтерського обліку.

Основним документом, який описує правила формування облікової політики бюджетних установ, методи (варіанти) оцінки та підходи до формування документів, є Методичні рекомендації, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 року № 11. При розробці облікової політики ЦСУ обов'язково має дотримуватись вимог органу місцевого самоврядування щодо організації облікової політики. Цей лист також необхідно розповсюдити в установах та установах, підпорядкованих Навчальному закладу.

Це зумовлено послідовним застосуванням єдиних підходів до облікової політики. Це сприяє реалізації головним розпорядником бюджетних коштів своїх прав щодо застосування принципу бюджетної єдності, що досягається уніфікованістю порядку ведення бухгалтерського обліку. Крім того, головний розпорядник проводить систематичні інструктажі та нагляд за підготовкою бюджетів, обов'язком бухгалтерів щодо підготовки бюджетів та фінансовою звітністю бюджетів іншим установам бюджетної системи.

При створенні проекту положення про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку не обов'язково включати всі принципи та методи бухгалтерського обліку, описані в Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Однак, якщо в юридичному документі перераховано декілька різних методів обліку та підходів до оцінки, тоді вибере один із цих методів (принцип) і задокументує його в тому порядку, в якому написана облікова політика. Це, наприклад, стосується «Запасів», Положення (стандарт) бухгалтерського обліку вимагає використання трьох різних методів визначення вибуття запасів.

У цьому випадку важливо з'ясувати, як оцінити вартість інвентарю на основі методу, яким він оцінюється. Це вибір оцінки вибуття активів, який буде здійснювати установа, про яку йдеться в порядку обліку; це необхідно для облікової політики. Особливості ведення та організації бухгалтерського обліку виявляються в положеннях про облікову політику та організацію рахунків у бюджетних організаціях. Проекти цього документа повинні бути

створені посадовою особою, ця особа забезпечує організацію бухгалтерського обліку. Оскільки саме вона розробляє ідеї щодо визначення облікової політики. Процес розробки проекту положення про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку може передбачати наступні етапи: Вивчаючи діловодство розпорядника бюджетних коштів, виробляються системні рекомендації, які спрямовують визначення єдиних підходів в освітній сфері. Якщо в органах місцевого самоврядування існує офіційна політика щодо бухгалтерського обліку, враховується ступінь її дотримання та наявність причин для зміни політики.

Визначення об'єктів обліку, що передбачаються кошторисом установи, рішення щодо яких не приймається органом управління головного розпорядника коштів та які установа може обрати для оцінки за їх специфікою. Подання Правил облікової політики та організації бухгалтерського обліку до Офісу управління проектом на затвердження та розгляд. При відображенні облікових оцінок в обліковій політиці немає єдиної думки щодо методики розрахунку та єдиного підходу до фінансування, який дотримується фінансовий директор. Керівник повинен отримати висновок бухгалтера щодо законності створення та доцільності фінансування. Затвердження наказу керівника проекту.

Після цього наказ вважається офіційним документом і розсилається всім керівникам навчальних закладів, працівникам централізованої бухгалтерії та особам, відповідальним за матеріальне забезпечення. Уповноважений наказ офіційно передається відомчому головному розпоряднику бюджетних коштів, ця особа отримує погодження (в офіційному повідомленні для погодження під час перевірок буде зазначено, що розпорядник виконує свої обов'язки щодо затвердження облікової політики). Зовнішнє регулювання бухгалтерського обліку та контроль відділу освіти Кролевецької міської ради, що виражається в регламентації методики ведення бухгалтерського обліку та документального оформлення господарських операцій, порядку формування та подання звітності тощо,

сприяє уніфікованості методології ведення бухгалтерського обліку в установах бюджетування, в результаті чого можна проводити порівняння звітної інформації та макрорівня.

Внутрішнє регулювання бухгалтерського процесу у відділі освіти Кролевецького району здійснюється законодавчо-нормативною системою зовнішнього регулювання, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Такий рівень управління системою бюджетного обліку сприяє реалізації прав і обов'язків бюджету при створенні нової політики та зміні існуючої.

Як наслідок, в обліковій політиці бюджетних установ існує умовне розмежування на дві категорії – методичну та організаційну. Методологічна складова облікової політики установи включає складові, що визначають внутрішню структуру системи бухгалтерського обліку. Першою складовою облікової політики є сукупність принципів, які відповідно до Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні вважаються «основою бухгалтерського обліку та звітності господарської діяльності» в Україні чи установі. Сучасна вітчизняна система принципів поєднує в собі реалізацію трьох концепцій щодо системи бухгалтерського обліку.

По-перше, представлення умов зовнішнього середовища системи бухгалтерського обліку, які визначаються «економічним середовищем» компанії. Крім того, є також пропозиції, які служать загальною основою для умов бухгалтерського процесу. По-третє, запропоновані раніше рекомендації також були обмеженими. Бухгалтерські процедури демонструють налагоджену методику відображення та обробки інформації про результати роботи відділу освіти Кролевецької міської ради. Додатково розглядається не тільки фіксація інформації в системі бухгалтерського обліку, а й внутрішній порядок облікового циклу.

Обліковий цикл відділу освіти Кролевецької міської ради складається з трьох частин: початкова, поточна, підсумкова. Кожен етап передбачає виконання певних економічних процедур (дій). Зокрема, на етапі первинного

обліку інформацію збирає та досліджує бухгалтерія відділу освіти Кролевецької міської ради. Поточна методика бухгалтерського обліку відділу освіти Кролевецької міської ради характеризується такими процедурами, як обробка, класифікація та часткове узагальнення. Третій етап, завершальний, включає порядок зберігання всієї інформації щодо діяльності відділу освіти Кролевецької міської ради в загальному розумінні. Крім того, усі згадані етапи мають процедури, які зберігають інформацію щодо змісту процедур.

В управлінні освіти Кролевецької міської ради план бухгалтерського обліку складається за участю головного бухгалтера. Формуванню його остаточного варіанту передують аналіз способу відображення операцій, а також формальне визначення об'єктів обліку організації за минулі роки, проведений працівниками бухгалтерської професії. Крім того, головний бухгалтер є представником керівництва і визначає ступінь необхідності аналізу за результатами обробки облікової системи. Робочий план бухгалтерського обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби включено до наказу про облікову політику установи та затверджено його складовою (додаток). За планом рахунків визначаються типові шаблони для кожного виду господарських операцій, визначаються споживачі результатів, оцінюються користувачі плану. Створюється раціональна система простору і часу для забезпечення якості облікового процесу, визначається порядок доступу до бази даних, встановлюється порядок обробки вхідних норм, визначається спосіб зберігання інформації, оцінюється план.

2.3 Вдосконалення системи обліку у системі управління відділом освіти

Поточний стан бухгалтерського обліку в навчальних закладах потребує значного покращення, оскільки за останні роки на національному рівні було прийнято кілька законодавчих актів, які посилюють автономію навчальних закладів. Керівникам управлінь освіти та керівникам закладів якнайшвидше

вжити заходів щодо вибору моделі бухгалтерського обліку, за потреби переглянути штатні розписи закладів освіти з метою введення посади бухгалтерів або утворити комунальну установу до ради щодо створення посади бухгалтерів за рахунок інших установ. Метою цього центру є надання єдиного централізованого бухгалтерського та господарського обслуговування.

Останнім часом у національному законодавстві, що регулює поведінку навчальних закладів, відбулися значні зміни. Сучасне законодавство сприяє автономії навчальних закладів, які обов'язково є визнаними суб'єктами. Керівники закладів освіти мають багато повноважень, зокрема: здійснювати безпосереднє керівництво закладом та нести відповідальність за навчально-виховну, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу освіти; організовувати діяльність навчального закладу; вирішувати фінансово-господарські питання навчального закладу; укомплектувати установу базовою зарплатою в розмірі 47 000 доларів США та мати штатні розписи, затверджені Стандартною штатною конвенцією установ.

Ці зміни до законодавства посилили самостійність фінансової діяльності закладів освіти, основною метою яких є це.

Ще одним способом підвищення стійкості фонду є підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Мета фінансової незалежності – мати доступ до грошей, щоб платити за те, що ви хочете; своєчасне забезпечення закупівель товарів, послуг і проектів.

Для виконання перелічених вимог закону заклади освіти мають бути визначені розпорядниками коштів місцевого бюджету нижчого рівня третього ступеня. Крім того, навчальні заклади повинні створювати рахунки в Казначействі та окремо оцінювати витрати. Тобто фінансування закладів освіти має бути виділено на кожен заклад окремо.

Оскільки навчальні організації є юридичними особами, то на них поширюються вимоги Закону України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні». Тобто керівник установи має обрати один із варіантів, передбачених законодавством: 1) стати бухгалтером у штатному розписі установи; 2) укласти договір на ведення бухгалтерського обліку з централізованою бухгалтерією.

При виборі першого варіанту важливо керуватися Типовими штатними нормативами закладів загальної середньої освіти, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 №1205. Для освітніх організацій, які ведуть самостійний бухгалтерський облік, вказується посада бухгалтера зі штатним номером посади. Для організації роботи бухгалтера необхідно придбати відповідне канцелярське приладдя та програмне забезпечення, це значно допоможе в організації бухгалтерського обліку навчального закладу.

Але в більшості закладів використовується інший спосіб – централізовані бухгалтерії навчальних закладів та громад ведуть облік. Однак у цій моделі надання послуг відсутні власні рахунки закладів у Казначействі, а керівники навчальних закладів не беруть участі в оцінці, плануванні чи закупівлі товарів, послуг чи проектів.

Про освоєння бюджетних коштів не звітують, бо централізована бухгалтерія не складає звіт про це по кожній установі. Крім того, дана модель не відповідає вимогам Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування», причиною цього є те, що роботодавцем для працівників навчальних закладів є сам заклад, а платником єдиного внеску – відділ освіти громади. Щоб виправити нинішню ситуацію, навчальні заклади повинні виконувати роль нижчих розпорядників бюджетних грошей. Додатково для належного обліку виконання кошторису закладів освіти централізованою бухгалтерією передбачається створення централізованої бухгалтерії як окремої юридичної особи – Закладу обслуговування (далі).

Така практика підходить для громад, які мають велику систему навчальних закладів і мають щонайменше 5 визнаних організацій. Створення

цього об'єкта обслуговування повинно бути доручено міською, селищною, сільською радою. Таким же голосуванням необхідно затвердити Положення про Заклад, його склад, і забезпечити, щоб майно перебувало під юрисдикцією функціонального менеджера.

Рішення про створення комунального закладу «Центр фінансово-економічного обслуговування закладів освіти» (визначаються Статут комунального закладу, його склад та штатна чисельність, договір з директором, фінансові та освітні пільги). Цей тип Service Facilities набуває можливості управляти фінансами працівників нижчого рівня, оплатою комунальних послуг та енергоносіїв, придбанням матеріальних активів. Важливо звернути увагу на розподіл повноважень між керівником закладу, головним бухгалтером та посадовою особою ОУО, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку.

Крім того, слід очікувати, що керівник обслуговуючої організації не представляє інтереси закладів освіти, не має повноважень першочергового підпису на платіжних дорученнях на виконання кошторисів від закладів освіти, які є розпорядниками місцевих бюджетів нижчого рівня. Керівник закладу разом з бухгалтером несуть повну відповідальність за фінансову звітність керівників нижчого рівня щодо бюджетів, у тому числі звітність закладу.

Дана фінансова звітність подається для додаткового узагальнення ОУ, до неї додаються копії звітів навчальних закладів разом із запискою управління Казначейства. Посадова особа ОУО, на яку покладено ведення фінансового обліку, є представником інтересів головного розпорядника, забезпечує організацію внутрішнього контролю та є бюджетною установою, що контролює кошти. Крім того, на цю особу покладено завдання зведення фінансової звітності всіх бюджетних установ у головному розпоряднику коштів управління освіти.

На цьому етапі посадова особа ОУО, яка відповідає за бухгалтерський облік, створює загальний фінансовий звіт, який є консолідованим. Загальна

зведена фінансова звітність включає фінансову звітність розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та головного розпорядника бюджетних коштів. Керівник навчального закладу укладає з керівником обслуговуючого закладу договір про ведення фінансового обліку.

Керівник закладу готує проект наказу, яким визначає, у яких навчальних закладах будуть бухгалтери, які ведуть фінансовий облік та подають кошторисно-фінансову звітність щодо кошторису закладу. Цей проект наказу про створення бухгалтера подається на затвердження керівнику навчального закладу разом із витягом із запропонованого наказу про створення бухгалтера. Це надсилається керівнику навчального закладу. Бухгалтер, який веде бухгалтерський облік у закріплених за ним закладах освіти, виконує роботу та функції бухгалтерської служби, має повноваження головного бухгалтера бюджетної установи. У зв'язку з цим він підпорядковується і несе відповідальність перед керівниками цих закладів або уповноваженими ними особами, а також завідувачем централізованої бухгалтерії в управлінні освіти.

При цьому керівник навчального закладу або інші особи, які мають право першого підпису, можуть підписувати документи, які підлягають оплаті з рахунків, визначених кошторисом. Другий підпис на цих документах є обов'язком центрального бухгалтера або бухгалтера всієї організації. Підписи на розглянутих документах скріплюються печаткою навчального закладу. Керівник навчального закладу на підставі відомостей витягу наказує бухгалтеру про повторний підпис на документах, що є відповідальними для бухгалтерського обліку. Бухгалтер, відповідальний за ведення бухгалтерського обліку, складає кошториси по кожному закріпленому навчальному закладу та підписує їх. Потім ці кошториси він подає на ознайомлення керівнику навчального закладу, головному бухгалтеру та керівнику обслуговуючої установи, а також керівникам установ на підпис. Кошториси затверджуються начальником ОАТ. Бухгалтер також допомагає установам у оформленні документів, які необхідні для відкриття рахунків в

органах Казначейства для кожної установи.

Перелік цих документів визначено пунктом 3.1 Порядку відкриття і закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України, затвердженого наказом Мінфіну від 22 червня 2012 року №758. Форми документів наведені в додатку до протоколу №758. Утримання закладу освіти Обслуговуючим закладом не є звільненням від вимог щодо наявності правил облікової політики та організації бухгалтерського обліку в закладі. Такий папір повинен бути створений бухгалтером, відповідальним за ведення бухгалтерського обліку.

У діяльності Установи обслуговування може бути інший спосіб обліку обов'язків, коли порядок обліку обов'язків бухгалтерської професії дотримується відповідних правил. Наприклад, розрахункова група, яка на підставі первинних облікових робіт розраховує оплату праці, матеріальна група, яка підтримує запаси, розраховується з постачальниками, здійснює розрахунки з казначейством.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВІДДІЛУ ОСВІТИ

3.1 Методика проведення контролю та напрями удосконалення облікових процедур та процедур контролю в бюджетних установах

Діяльність відділу освіти Кролевецької міської ради Сумської області пов'язана з використанням інформації. Усю інформацію, необхідну для функціонування інформаційної системи, можна визначити як інформаційні ресурси.

Особливе значення для відділу освіти Кролевецької міської ради має інформація про законність господарської діяльності та результати її діяльності. Перш за все, слід пам'ятати, що для звичайних підприємств основною метою господарської діяльності все ще залишається прибуток. Водночас для підприємств, установ та організацій бюджетного спрямування, тобто таких, що здійснюють свою діяльність на основі державної власності, у тому числі відділу освіти Кролевицької міської ради, основною метою діяльності залишається процес надання нематеріальних послуг. Тому можливі неотримання госпрозрахунковими підрозділами бюджетної установи прибутку на кінець звітного періоду або негативна динаміка прибутковості також розглядаються як можливі наслідки господарської діяльності.

Обсяг коштів, якими розпоряджуються установи в рамках бюджетної діяльності протягом річного звітного періоду, нерідко перевищує десятки мільйонів гривень, а доходна та видаткова частка задекларованих коштів у спеціальних фондах може сягати 65-70% загального обсягу.

Тобто, по-перше, є нагальна потреба в отриманні інформаційного забезпечення як за структурною сегментацією, так і за кодами бюджетної класифікації. По-друге, впровадження бухгалтерського обліку орієнтоване на

необхідність детального обліку витратної частини нематеріальних витрат процесу обслуговування. Тобто для державних галузей економіки залишається актуальним планомірне та систематичне ведення обліку витрат, методів обліку витрат, методів обліку, одиниць обліку витрат, об'єктів обліку витрат, рахунків обліку витрат та рахунків, методів обліку витрат на матеріальні та нематеріальні активи.

Інформаційні ресурси відділу освіти Кролевицької міської ради характеризуються великою кількістю інформації, складними методами обробки та тенденцією до зростання, що вимагає впровадження сучасних технологій обробки інформації. Система бухгалтерського обліку є основним джерелом інформації, що використовується. Одним із основних шляхів удосконалення процесу оперативного отримання повної та достовірної інформації про діяльність бюджетних установ та зменшення витрат на її обслуговування є вдосконалення механізмів використання комп'ютерних технологій.

Сучасні інформаційні технології є техніко-технологічним засобом формування стратегічних інформаційних ресурсів бюджетних установ, що визначає їх успішний розвиток, але відділ освіти Кролевицької міської ради приділяє цьому недостатньо уваги. Тому слід враховувати, що комп'ютерні системи, матеріалізуючи інформацію, перетворюють облікові дані на джерело нових методів і рішень і підвищують ефективність діяльності бюджетних установ.

Крім того, використання комп'ютерної техніки призвело до постійних змін в організації бухгалтерського обліку відділу освіти Кролевицької міської ради. Комп'ютерна техніка перетворилася з допоміжного засобу в сучасний визначальний фактор організації бухгалтерського обліку, змінивши не лише форму, а й зміст бухгалтерського обліку.

Особливо у відділі бухгалтерії науково-педагогічного відділу Кролевецької міської ради ця зміна пов'язана з тим, що вдосконалюються методи обробки даних, що гарантує швидкість надання інформації. Це також

забезпечується раціональною організацією інформаційного потоку облікових даних, одноразовим введенням і всебічною передачею (включаючи внутрішній і зовнішній контроль). Однак варто зазначити, що цим аспектам не приділено належної уваги в системі бухгалтерського обліку науково-дослідних установ, тому багато інформації, яка могла бути систематизована та використана під час підготовки управлінської звітності, була проігнорована.

В умовах розвитку інформаційних систем і комп'ютерних технологій постійно вдосконалюється рівень ефективності, управління, контролю та облікових процесів облікових систем. Крім того, кожна форма електронного обліку наповнена спеціальними бухгалтерськими знаннями, паралельний облік ведеться за кількома критеріями, а на основі одних і тих же одноразових даних, що вводяться в систему, можна отримати кілька оцінок і показників, які розраховуються за різними методиками в автоматичному режимі.

Важливими компонентами системи обліку є: технічне забезпечення;

Одним із шляхів удосконалення організації бухгалтерського обліку бухгалтерії відділу освіти Кролевицької міської ради є використання локальної та глобальної комп'ютерних мереж. Наприклад, якщо в бюджетній установі кілька комп'ютерів з'єднані один з одним, вони утворюють локальну мережу. Отже, локальна мережа – це мережа, яка об'єднує комп'ютери, які знаходяться на невеликій відстані один від одного і з'єднані між собою. Використання комп'ютерних мереж для введення реальних закономірностей і часових періодів облікових даних значно прискорює весь процес обліку. При заміні даних на одному робочому місці всі результати доступні кожному користувачеві, що працює в цій мережі. Тому при такій організації облікових операцій необхідна суворі дисципліна Користувачі даних.

Зверніть увагу, що онлайн-версії комп'ютерних програм суттєво відрізняються за високою ціною та складністю. При впровадженні цих випусків кожному замовнику потрібні індивідуальні введення в експлуатацію

та підтримка, а головне – кваліфікований системний програміст. Система повинна забезпечувати безперервну роботу на багатьох робочих місцях і підтримувати потужні бази даних, організовані за допомогою сучасного програмного забезпечення. Вимоги до комп'ютера мають бути мінімальними, а система програмного забезпечення має бути здатною забезпечувати розширювані користувачем функції та обробляти список облікових даних. Застосування комп'ютерних технологій забезпечує ефективне інформування автоматизованого робочого місця бухгалтерів, підняття процесу реєстрації господарських операцій на якісно новий рівень, а також забезпечить створення комплексної бази даних, здатної забезпечити всі облікові напрямки відділу освіти Кролевицької міської ради (рисунок 3.1).

Одноразове внесення інформації забезпечить єдині та повні автоматизовані технічні процеси для інформаційної бази відділу освіти Кролевицької міської ради. Інтеграція основних облікових баз даних та адаптація програмного забезпечення до сучасних потреб користувачів буде досягнута за рахунок використання різноманітних комп'ютерних програм.

Тому такий спосіб ведення обліку сьогодні важливий для відділу освіти Кролевецької міської ради. Зрештою, це підвищить ефективність бюджетного управління та посилить контроль за цільовим використанням бюджетних ресурсів. Крім того, єдиною вагомою передумовою для створення єдиної інформаційної системи «Державне казначейство – бюджетні установи» є комп'ютеризація бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Зазначена інформаційна основа дозволить здійснювати управління бюджетними ресурсами як первинними розпорядниками коштів, так і розпорядниками нижчого рівня, а також цільове та практичне використання бюджетних коштів.

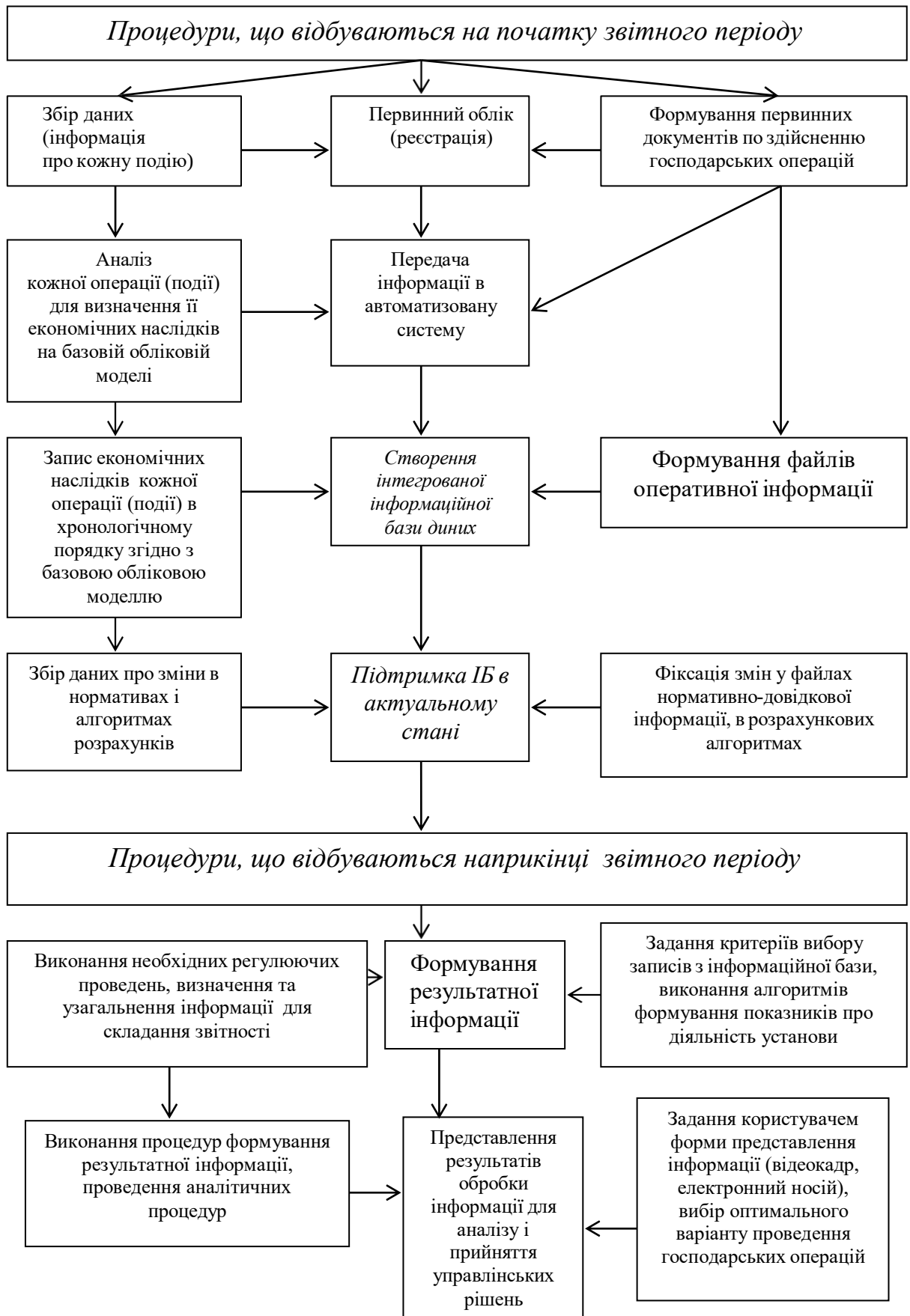

Рисунок 3.1 – Процедури з автоматизації обліку і контролю відділу освіти Кролевецької міської ради

Джерело: побудовано автором

Враховуючи цілі та об'єкти управління фінансами бюджетних установ, найефективнішою програмою автоматизації бухгалтерського обліку, поряд з «Дебет-Плюс», є програма «Парус-Бюджет». Вони призначені для конкретних юридичних осіб, які отримують фінансування з бюджету, ці структури повинні функціонувати.

Автоматизація бухгалтерії відділу освіти Кролевецької міської ради сприяє вдосконаленню процесів заповнення інформації за різні періоди та дозволяє автоматично формувати бухгалтерську звітність. Форми зовнішньої бухгалтерської звітності в програмному забезпеченні входять до категорії «регламентована звітність», ці звіти є зовнішніми. Таке об'єднання зведеного та первинного обліку сприяє постійному оновленню форм бухгалтерської звітності відповідно до змін законодавства, не порушуючи принципів роботи програмного забезпечення та порядку відображення господарських операцій в системі бухгалтерського обліку.

Автоматизована система обробки та збору облікової інформації також позитивно впливає на організацію та методику контролю. Крім того, інспектор матиме можливість використовувати як власне програмне забезпечення, так і існуючу систему в установі для проведення перевірок. Складовими специфікацій програмного забезпечення можуть бути підручники з нормативно-правової бази контролю бюджетних установ, окремі стандарти та норми тощо.

Ці заходи сприяють підвищенню ефективності облікової інформації під час оперативно-тематичного спостереження, яке проводить відділ освіти Кролевецької міської ради, а також зменшенню поточних витрат на виконання. Необхідність створення модернізованої ефективної системи контролю в бюджетних установах пов'язана з тим, що вони, як найважливіша складова сучасної системи бюджетних ресурсів, створюють основу для досягнення цілей зростання бюджету країни та соціальної захищеності працівників бюджетної сфери, а також споживання населенням бюджетних послуг. Проте вміння приймати ефективні рішення щодо успішного

управління бюджетною установою неможливе без вирішення комплексу супутніх завдань щодо її обліку та нагляду.

Контроль бюджетних видатків також має бути зосереджений на вирішенні цих питань, послідовність яких та критерії оцінки наведені в табл.3.1.

Таблиця 3.1 – Критерії оцінки методів контролю

Критерії оцінки методу контролю	Характеристика
Науковість	Полягає в застосуванні методичних прийомів, які обґрунтовані наукою
Ефективність	Передбачає, що застосування певного методу має забезпечити досягнення поставленої мети, точності дослідження, результативності, придатності для практики
Економічність	Забезпечує економію часу та засобів на дослідження
Відсутність шкоди	Відсутності матеріальної та моральної шкоди в процесі використання методу контролю
Простота і надійність	Полягає в доступності для дослідника, достовірності результатів дослідження

(Джерело: [9;29; 40; 43])

Практично кожен метод внутрішнього чи зовнішнього контролю передбачає порівняння різних компонентів, щоб визначити, чи віддаляються вони один від одного.

Такий тип системи контролю, незважаючи на свою поширеність у бюджетних установах України, не відповідає вимогам сьогодення і має бути замінений системою «активного контролю» (табл. 3.2).

При цьому типі системи роль контролера полягає в розробці та наданні рекомендацій щодо покращення стану об'єкта дослідження.

Таблиця 3.2 – Трансакційні зміни в обов'язках моніторингу діяльності бюджетних установ під час переходу від пасивної до активної системи управління

Завдання пасивного контролю	Завдання активного контролю
Встановлення достовірності інформації щодо обґрунтованих господарських операцій	Виявлення законності та економічної доцільності здійснення господарських операцій
Встановлення своєчасності та повноти відображення інформації за результатами проведених господарських операцій бюджетної установи в бухгалтерських документах	Регулювання та спрямування інформаційних потоків за проведеними господарськими операціями установи для вирішення завдання максимізації повноти та достовірності генерованих даних поряд із мінімізацією впливу інформаційного пресу на керівників різних ланок управління
Перевірка правильності ведення обліку господарських операцій згідно із вимогами чинного законодавства	Удосконалення методики обліку та контролю господарських операцій бюджетної установи в межах правового поля із необхідністю врахування тенденцій зміни інформаційних потреб користувачів
Перевірка дотримання вимог суворого контролю і цільового спрямування використання бюджетних коштів із державного чи місцевого бюджетів	Модифікація та вдосконалення існуючих в бюджетній установі положень та систем контролю з метою попередження неправильного та нецільового використання бюджетних коштів
Перевірка достовірності відображення проведених господарських операцій в облікових документах та у звітності	Оптимізація та перерозподіл функціональних обов'язків структурних підрозділів бюджетної установи для максимально ефективного формування та вчасного подання звітних форм за результатами діяльності установи

Джерело: побудовано автором

У зв'язку з цим першочерговим напрямком роботи з удосконалення контролю та бухгалтерського обліку бюджетних установ, у тому числі відділу освіти Кролевецької міської ради, є автоматизація всього бухгалтерського процесу, створення локальної та глобальної мереж, що дозволить ефективно обмінюватися документами, підвищити оперативність та точність обліку.

3.2 Документальний супровід внутрішнього контролю в системі управління установою за умов електронного документообігу

Функція бухгалтерського обліку та нагляду як складової системи управління бюджетною установою набуває особливої актуальності сьогодні у зв'язку з необхідністю прийняття раціональних і практичних рішень щодо оперативного витрачання коштів, у складних умовах фінансування бюджетних установ та надмірного державного регулювання окремих питань. Підприємства, установи та організації, які здійснюють свою діяльність за рахунок бюджетних коштів, організовують облік цієї інформації з метою моніторингу, контролю та управління, а також надання інформації та знань. Нерідко необхідність пильної уваги до виконання задекларованих функцій поєднується з наявністю невиконань і порушень, характерних для установ у визначеному секторі господарської діяльності. Ці порушення, як правило, виявляються під час комплексної бюджетної перевірки. Такими типовими помилками та недопущеннями є заниження поточної вартості основних фондів, недотримання вимог законодавства щодо здійснення процесів оплати праці, завищені оцінки, неповага до персоналу тощо. Найпоширенішою причиною цих правопорушень є відсутність чинного на той час законодавства, яке не дотримується органами місцевого самоврядування чи виконавчої влади. Це стандарт чинного законодавства та формальних правил щодо формування та подальшого виконання бюджетів, відсутність особливих вимог до підвідомчих суб'єктів господарювання щодо дотримання бюджетної дисципліни. Крім того, існуючий дефіцит місцевих бюджетів залишається недопустимим за умови відсутності визначених джерел фінансування дефіциту або безперспективності цих джерел. Крім того, особливу увагу необхідно приділяти моніторингу змін, які часто йдуть у бік позитивного зростання, обсягів фінансової допомоги з місцевих бюджетів суб'єктів господарювання, які отримують фінансову допомогу з державного бюджету. Як наслідок, зростає необхідність впровадження та використання

ефективних методів управління обліковими процесами в установах бюджетної сфери діяльності. Важливим побічним ефектом системи бюджетного управління є її непрозорість, що призводить до неможливості прозорого регулювання процесів діяльності через брак інформації. Інформація щодо кінцевого результату діяльності установи є надзвичайно важливою для керівництва бюджетних установ, оскільки дозволяє керівництву здійснювати оперативне та початкове управління установою, ця інформація є актуальною та свідчить про належне функціонування всієї системи управління. До останнього часу теорія і практика вітчизняного управлінського обліку не були закладені в єдину систему бухгалтерського обліку. Однак на сьогодні такі поняття, як управлінський облік, виробничий облік, нагляд, бухгалтерський облік, а також ті, хто є частиною системи управління та системи бухгалтерського обліку, не мають чіткого визначення. В результаті вони стали широко використовуватися. Проте теорія управління протягом тривалого періоду часу розглядає облік як функцію управління. З цього можна зробити висновок, що бухгалтерський облік є єдиним, ізольованим і призначеним для управлінських проблем. Як наслідок, незаперечним є значення інформації в управлінні бюджетною установою, суттєве в координації та регулюванні її діяльності для досягнення мети, яку установа ставить. Як наслідок, управління неможливе без інформації. Важливість цього моменту визнають багато вчених, авторів наукових публікацій, і зазначають, що першочерговими вимогами до ефективного управління є: 1) наявність доступу до інформації; 2) здатність його аналізувати. Що стосується відділу освіти Кролевецької міської ради, то для цієї організації вкрай важливо визначити модель формування поточної облікової інформації та її первинні атрибути. Вибрані ознаки сприятимуть формуванню вимог до облікової інформації щодо інформаційних потреб менеджменту, а також розробці характеристик фільтрації інформації, що дозволить забезпечити системний підхід до зберігання інформації та швидкий запит користувачів (рис.3.2).

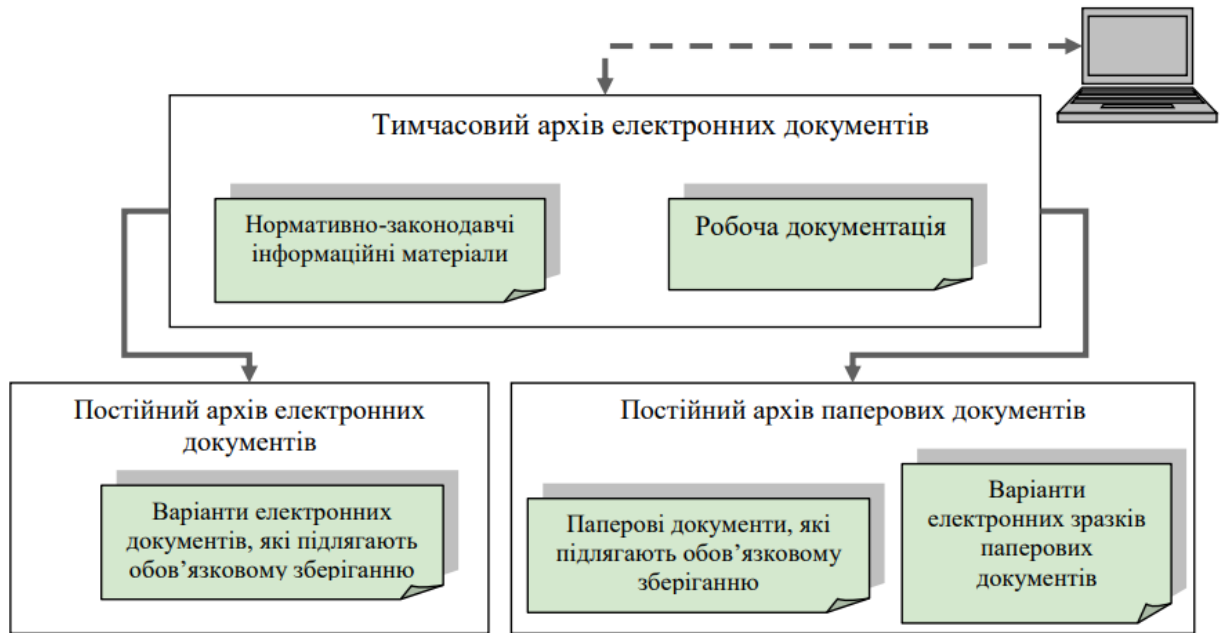

Рисунок 3.2 – Процес архівного збереження електронної документації

Джерело: побудовано автором

У зв'язку з цим бухгалтерський облік займає важливе місце в інформаційній системі освіти Кролевецької міської ради, тому що він є складовою інформаційної системи, яка збирає та систематизує інформацію, а також основним засобом інформації. Проте, враховуючи наявний інформаційний надлишок у всіх підрозділах життєдіяльності закладу, надлишок інформації у відділі освіти Кролевецької міської ради необхідно усунути. Через це важливо враховувати протилежний сценарій і те, як він може негативно вплинути на ефективність і якість управлінських рішень. Тобто, якщо не враховувати специфіку бюджетної системи, то зв'язок між інтересами користувачів інформації та властивостями системи виглядає так: (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – Процес формування вимог до інформації, виходячи з інтересів користувачів

Джерело: побудовано автором

З малюнка можна зробити висновок про наявність зв'язку між інтересами користувачів і атрибутами облікової інформації. Ця схема вказує на залежність властивостей облікової інформації від особистих інтересів управлінського персоналу.

Крім того, важливе значення для оперативного вирішення питань електронного документообігу має відділ освіти Кролевецької міської ради, про що свідчить табл.3.3.

Таблиця 3.3 – Проблеми електронного документообігу

Вид проблеми	Опис проблеми	Шляхи вирішення
Правильність організації та ведення електронного документообігу згідно із застосованими комп'ютерними технологіями	В окремих випадках відбувається перехід до електронного документообігу установи без врахування особливостей обліку її діяльності та особливостей застосовуваних комп'ютерних технологій. Це може викликати збої в роботі бухгалтерської комп'ютерної системи, які можуть мати непередбачені наслідки	Проведення комплексного аналізу існуючого документообігу та розробка проекту створення і впровадження електронного документообігу, що врахував би особливості обліку бюджетної установи та структуру бухгалтерської комп'ютерної системи, яку планується впровадити в установі
Визначення послідовності оптичного введення документів із паперового носія і обробка отриманої інформації у графічному вигляді	Автоматизоване переведення первинних паперових документів можливе тільки за допомогою відповідного сканувального обладнання (сканеру). І хоча даний процес сканування є швидким, проте подальше його розпізнавання у виді електронного графічного файлу у дані, що придатні для обробки комп'ютерною бухгалтерською програмою, триває досить багато часу і потребує значних затрат праці	Доцільним є також використання потужних програм із обробки відсканованих документів. Розробка якісних оптимальних уніфікованих форм облікових документів, які були б придатні для швидкої обробки після виконання сканування. Розміщення в документах необхідних даних, що потрібні для цілей подальшого використання в електронному вигляді. Заповнення даних документів із друкованими літерами для цілей швидкого їх розпізнавання програмою
Юридична обґрунтованість та юридична доказовість облікових даних електронних документів	Загалом основне поняття електронних документів визначено в законодавстві України, але розроблених нормативно-правових актів, які регулювали би використання електронних документів, немає в наявності	Доцільно розробити такий пакет законодавчих актів, які б могли регулювати порядок ведення і обороту електронних документів
Відповідність реквізитів електронного документа прийнятим стандартам	У законодавстві визначається, що юридичну силу може мати електронний документ лише при наявності обов'язкових реквізитів. Але законодавчо затвердженого перелік таких реквізитів немає	Окрім стандартних реквізитів доцільно також використовувати електронний підпис і відповідні позначки про зміну та доповнення документа
Контроль за правами доступу	Користувачі бухгалтерської комп'ютерної системи можуть отримувати доступ до такої інформації, на використання якої не мають права	Необхідно розмежовувати доступ до інформації для відповідних користувачів за рахунок використання різних засобів захисту
Захист електронного документа і його реквізитів	При зберіганні електронного документа потрібен його захист, можливе його псування та видозміна	В установі захист електронного документа необхідно забезпечувати різноманітними апаратними та програмними засобами

Джерело: побудовано автором

У підсумку стан функціонування інформаційної системи системи управління, зміст інформаційної системи підтримки бюджетної інформації можна охарактеризувати як: система даних, яку отримує керівник щодо різних видів інформації та знань, корисних для прийняття рішень, це значення інформації в контексті отримання позитивних результатів у діяльності бюджетної установи. У зв'язку з цим облікова інформація має бути релевантною запитам користувачів, основним критерієм її оцінки є її значущість (орієнтована на прийняття управлінських рішень); ціннісний (орієнтований на користувача); належний формат і відповідність (отримані з первинної інформації та узгоджені з іншою інформацією про компанію). Застосування цих критеріїв для визнання облікової інформації ефективним бюджетним управлінням є особливо важливим при визначенні шляхів удосконалення системи бухгалтерського обліку бюджетної установи.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне обґрунтування та розробки науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування обліку, аналізу та контролю у відділ освіти Кролевецької міської ради м. Кролевець Сумської області та оцінювання ефективності у контексті забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних закладів освіти на ринку освітніх послуг. Результати проведеного дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

1. Прийняття Україною рішення рухатись у напрямі сучасних економічних та соціальних зрушень, перехід до інноваційного типу економіки здійснює неабиякий тиск на сферу освіти, вимагаючи від неї концентрації всіх можливих зусиль в напрямі підвищення ефективності своєї діяльності.

2. Кризовий стан економіки, дефіцит державних ресурсів зумовив функціонування освіти в Україні за принципом обмеженості бюджетного фінансування. В результаті недоотримання фінансових ресурсів, що виділяються державою, застарілістю нормативно-правового забезпечення та механізмів залучення і використання позабюджетних коштів освітня галузь не отримала необхідного розвитку.

3. Надзвичайно важливою для сучасної України є проблема формування фінансового механізму регулювання освітньої діяльності та ефективного ведення обліку. Існуючі методи фінансового забезпечення освіти потребують подальшого покращення і напрямками його вдосконалення можуть бути:

- пріоритетне фінансове забезпечення стратегічно важливих для розвитку економіки країни галузей системи освіти, оскільки останні не тільки забезпечать її кваліфікованими фахівцями, а й допоможуть здійснити інноваційний прорив;

- врахування при визначенні фінансування закладів освіти його

рейтингових показників, що стимулює заклади до високого та якісного рівня підготовки здобувачів;

- раціональне використання бюджетних коштів при фінансуванні освітньої галузі: запровадження науково обгрунтованої методики фінансування;

- створення організаційних та фінансових умов для того, щоб державні заклади освіти могли реалізовувати інноваційні розробки та винаходи. Це дасть можливість отримати додаткові джерела фінансування;

- необхідно розширити сферу облікової діяльності в системі освіти, що дасть змогу перехрестити традиційний бухгалтерський облік з елементами планування, прогнозування, економічного аналізу та ціноутворення;

- об'єднання різних сфер економічної діяльності, зумовить використання різних галузей науки, поєднуючи організаційний і методологічний напрями обліково-аналітичної роботи в єдину обліково-економічну систему;

- запровадження системи заходів щодо заощадження коштів, розробка адекватної системи ефективного внутрішнього контролю за витратами, здійснення внутрішнього контролю не як разової події, а як постійного процесу управління, який охоплює усі операції кожної структурної одиниці закладу. При цьому внутрішній контроль повинен давати визначення та аналіз ризиків для діяльності закладу задля їх попередження або обмеження.

4. Було визначено, що підвищення ефективності фінансової діяльності закладів освіти можливе, якщо впроваджена ефективна модель освітнього менеджменту, що розроблена з урахуванням організаційно-педагогічних умов та особливостей реалізації фінансового менеджменту його принципів і функцій.

Проблеми освітнього менеджменту, що мають місце в діяльності керівників закладів освіти, визначаються, на нашу думку, як різномасштабні та різнорівневі (загальноуправлінські). Таким чином, у

загальному розумінні освітній менеджмент характеризується процесами, що мають ієрархічну структуру.

5. З'ясовано, що важливим напрямом реалізації фінансового менеджменту є бухгалтерський облік, який має ознаки циклічних рутинних операцій. Виконання цих операцій пов'язано з обробленням великих масивів фінансово-економічної інформації, зведеним результатом виконання цих операцій користується керівник закладу освіти у процесі прийняття управлінських рішень. Від достовірності, об'єктивності й оперативності таких зведених даних залежить ефективність реалізації цих рішень, зокрема у фінансово-економічній сфері.

6. Бухгалтерський облік як функція фінансового менеджменту за останні роки пройшов складний шлях розвитку і становлення: здійснено глибокі дослідження проблем теорії бухгалтерського обліку, що стосується як обліку в сфері матеріального виробництва, так і обліку невиробничої сфери, до якої традиційно відноситься облік у бюджетних установах, до яких належить більшість освітніх закладів; відбулося широке впровадження апаратних і програмних засобів ІТ-технологій; сформувалися електронні бази і банки даних, в яких розміщено нормативно-правові документи, поточні звіти, оперативні данні.

7. Проте заклади освіти й нині потребують особливої уваги та зважених кроків у реформуванні фінансово-економічного напрямку їх функціонування. Одним із основних завдань у цьому напрямі є побудова якісно нових фінансово-економічних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О.В., Гаврилюк Л.О. Проблеми бухгалтерського обліку в державному секторі в умовах модернізації. Науковий вісник Донбаської державної машинобудівної академії. Краматорськ, 2017. Вип. 2. С. 127–132.
2. Афанас'єва І.І., Розмислов О.М. Сучасні тенденції трансформації управлінського обліку. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій: Серія «Економіка і управління»*. 2020. №48. С. 77–86. URL: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/18> (дата звернення: 20.09.2024)
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.09.2024)
4. Гевчук А.В. Методика дослідження бухгалтерської звітності в процесі перевірки розрахунків з контрагентами. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 6. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-6-5073> (дата звернення: 17.09.2024)
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15> (дата звернення: 18.09.2024)
6. Кас'яненко А.С., Ткаль Я.С. Організація обліку у державних та комунальних підприємствах. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації»* (м. Суми, 19 листопада 2024 р.). 2024. С. 301–303.
7. Кас'яненко А.С., Ткаль Я.С. Облік доходів діяльності та контроль за використанням фінансових ресурсів.. Науковий журнал «Науковий простір». № 25. *Матеріали науково-практичної конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства»* (м. Харків, 11-13 березня 2025 року). 2025. С. 38–39. https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/crp_25.pdf

8. Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 181–184.

9. Концептуальна основа фінансової звітності: затв. Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.09.2010 р. №929. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009 (дата звернення 25.10.2024)

10. Коркушко О.Н., Кушнір Л.А., Кушнір В.О. Облікова політика та організація обліку: елементи та об'єкти. *Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник»*. № 3(26). 2021. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/3_26_uk (дата звернення 26.10.2024)

11. Кушнір Л.А., Коркушко О.Н., Шевчук Н.С. Особливості обліку благодійної допомоги в умовах воєнного стану. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. № 1 (38). URL: https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/issue/view/18/7 (дата звернення 26.10.2024)

12. Кушнір Л.А., Коркушко О.Н., Кушнір В.О. Впровадження кризового менеджменту в кадрову політику державної служби під час війни. *Інклюзивна економіка*. 2024. №3 (05). С. 53–57

13. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 9. С. 17–24.

14. Міжнародні стандарти аудиту. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (дата звернення 29.10.2024)

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. №20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 13.11.2024)

16. Огійчук М. Чисті активи як фінансове джерело стабільного функціонування підприємств різних організаційно-правових форм

господарювання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 1. С. 2–10.

17. Пилипенко К.А. Управління розрахунковими операціями в системі обліку підприємства: вітчизняний та міжнародний досвід. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2020. № 1. С. 134–139.

18. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 10.03.2024)

19. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.09.2024)

20. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.03.2024)

21. Скрипник А.Ю., Коркушко О.Н., Лаврук О.В., Годнюк І.В., Кушнір Л.А., Свирида О.В., Шевчук Н.С., Герасимова Т.І. Бухгалтерський (фінансовий) облік та контроль у схемах і таблицях: історія та сьогодення: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2020. 310 с

22. Хаймінова Ю.В., Слободянюк О. В., Кібік О.М., Скрипник М.О. Бухгалтерський облік: навчально-методичний посібник. Одеса, 2020. 132 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/> (дата звернення: 10.03.2024)

23. Хмелюк А.В., Ломонос О.Ю., Фабриченко Т.В. Аналіз діяльності неприбуткових організацій: методологічний аспект. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2018. Випуск 28, № 4. С. 69–77.

24. Хмелюк А., Рукавіцина Н. Організація обліку та розподіл загальновиробничих витрат на державних підприємствах кримінально-виконавчої служби. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2020. Т.30. № 3. С. 212–219.

25. Хмелюк А.В., Донських Н. Удосконалення бухгалтерського обліку в бюджетній сфері: перспективні напрямки реформування. Економічний аналіз. Тернопіль. 2020. Випуск 30. № 2. С. 112–119.

26. Хмелюк А.В., Антонова Ю. Управління витратами та методи калькулювання собівартості послуг з подачі води державних підприємств. *Економічний аналіз: збірник наукових праць*. Тернопіль. 2021. Випуск 31. №3. С. 206–213.

27. Aggestam Pontoppidan, C., & Brusca, I. (2016). The first steps towards harmonizing public sector accounting for European Union member states: Strategies and perspectives. *Public Money & Management*, 36(3), 181–188. (дата звернення: 10.03.2024)

28. Kwilinski A. Environmental Taxes as a Condition of Business Responsibility in the Conditions of Sustainable Development. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 22 (SI2). 2019. P. 1–6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Environmental-taxes-as-a-condition-of-business-responsibility-in-the-conditions-of-sustainable-development-1544-0044-22-SI-2-354.pdf> (дата звернення: 07.09.2024)

29. Musarrat Ara and Dr. Harani B. Environmental Accounting and Reporting: A Case Study of Universities' Educational Curriculum. *Journal of Management*. 5 (4). 2018. P. 349–362. URL: https://iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/JOM/VOLUME_5_ISSUE_4/JOM_05_04_036.pdf (дата звернення: 21.11.2024)

30. Podolianchuk O. Accounting and taxation of calculations on current payments to employees. Theoretical and practical aspects of the development of the European Research Area: monograph / edited by authors. 1st ed. Riga, Latvia: «Baltija Publishing». 2020. P. 220–246. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/25302.pdf> (дата звернення: 14.10.2024)

Saifudin Miftachus Sa'adah. The evaluation of business receivables using coso, receivable turnover (RTO), average collection period (ACP), and aging of account

receivable (AAR) internal control approach models. Economics & Business solutions journal. No 1. 2019. P. 19–29. URL: <https://www.researchgate.net/publication/334782118> [THE EVALUATION OF BUSINESS RECEIVABLES USING COSO RECEIVABLE TURNOVER RATIO AVERAGE COLLECTION PERIOD ACP AND AGING OF ACCOUNT RECEIVABLE AAR INTERNAL CONTROL APPROACH MODELS Case Study at PT Voltech Pr](#) (дата звернення: 15.09.2024)

ДОДАТКИ